

UNIVERZITA PARDUBICE

Fakulta filozofická

Komunitní práce se sociálně exkludovanou
skupinou dlouhodobě nezaměstnaných

Aneta Heverlová

Bakalářská práce

2012

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Aneta Heverlová**
Osobní číslo: **H09226**
Studijní program: **B6107 Humanitní studia**
Studijní obor: **Komunitní studia**
Název tématu: **Komunitní práce se sociálně exkludovanou skupinou dlouhodobě nezaměstnaných**
Zadávající katedra: **Katedra sociálních věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Práce bude kombinovat teoretické poznatky o sociálním vyloučení, dlouhodobě nezaměstnaných a analýzu JOB Klubů. Bude zde zahrnuta i sekundární analýza dokumentů Úřadu práce v Nymburku a výsledky vlastního dotazníkového šetření a individuálních rozhovorů provedených také na Úřadu práce v Nymburku na poradenském oddělení. Cílem je základní orientace v problému očima odborníků, podrobnější seznámení s fungováním JOB Klubů a pohled dlouhodobě nezaměstnaných na jejich životní situaci.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

MAREŠ, P. Nezaměstnanost jako sociální problém. Praha : SLON, 2002.
MARADA, R. Sociální exkluze : v průsečíku myšlenkových tradic. Brno :
Masarykova univerzita, 2000. MAREŠ, P. Romové: Sociální exkluze a inkluze.
Brno: Sociální práce, 2003. SIROVÁTKA T. - MAREŠ P. Trh práce,
nezaměstnanost, sociální politika. Brno: Masarykova univerzita, 2003.
BUCHTOVÁ, B. a kol. Nezaměstnanost: psychologický, ekonomický a sociální
problém. Praha: Grada, 2002. VITÁKOVÁ, P. a kol. Souhrnná metodika
podporovaného zaměstnávání. Praha: Rytmus, 2005.

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Jaroslava Šťastná
Katedra sociálních věd

Datum zadání bakalářské práce: **30. dubna 2011**

Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2012**

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.
děkan

L.S.

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
532 10 Pardubice, Studentská 04

Mgr. Zbyněk Andrš, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2011

Prohlášení autora

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 10. 03. 2012

Aneta Heverlová

Poděkování

Zde bych ráda poděkovala PhDr. Jaroslavě Šťastné za vedení mé bakalářské práce. Dále zaměstnancům Referátu zprostředkování a poradenství na Úřadu práce v Nymburku, zejména Mgr. Janě Líbalové, a všem respondentům, kteří se mnou v průběhu výzkumu ochotně spolupracovali. Také všem blízkým za podporu při psaní.

Anotace

Tato bakalářská práce je věnovaná zjištění povahy sociálního vyloučení u dlouhodobě nezaměstnaných na Nymbursku. Autor práce porovnává teoretické poznatky, které načerpal z odborné literatury, s výstupy z vlastního dotazníkového šetření mezi dlouhodobě nezaměstnanými. Dále je práce zaměřená na vývoj komunitní práce a její uplatnění u dlouhodobě nezaměstnaných. Závěrem práce je interpretace výsledků a hodnocení výzkumných hypotéz.

Klíčová slova

Sociální vyloučení, dlouhodobá nezaměstnanost, komunitní práce, aktivní politika zaměstnanosti, JOB Klub, podporované zaměstnávání, Nymbursko

Title

Community work with the socially excluded group of the long-term unemployed

Annotation

This bachelor thesis deals with the character of the long-term unemployed people's social exclusion in the Nymburk district. The author of the thesis compares the theoretical knowledge with the results of a questionnaire research among the long-term unemployed. Furthermore it focuses on the development of community work and its application for these people. The interpretation and evaluation of research hypotheses is the aim of this work.

Keywords

Social exclusion, long-term unemployment, community work, active employment policy, JOB Club, Supported Employment Service, Nymburk district

OBSAH

OBSAH	1
ÚVOD	3
TEORETICKÁ ČÁST	6
1 SOCIÁLNÍ VYLOUČENÍ	6
1.1 Definice sociální exkluze	6
1.2 Skupiny ohrožené sociálním vyloučením.....	7
2 DLOUHODOBÁ NEZAMĚSTNANOST	8
2.1 Složky nezaměstnanosti	8
2.1.1 Frikční nezaměstnanost	8
2.1.2 Strukturální (a technologická) nezaměstnanost	9
2.1.3 Cyklická a sezónní nezaměstnanost	9
2.1.4 Skrytá nezaměstnanost	10
2.2 Dlouhodobá nezaměstnanost	10
2.2.1 Rizikové skupiny nezaměstnaných	11
2.2.2 Důsledky dlouhodobé nezaměstnanosti	12
2.2.3 Strategie dlouhodobě nezaměstnaných.....	15
3 DLOUHODOBÁ NEZAMĚSTNANOST NA NYMBURSKU	17
3.1 Charakteristika Nymburska	17
3.2 Dlouhodobá nezaměstnanost na Nymbursku	18
3.3 Struktura dlouhodobě evidovaných uchazečů	18
4 AKTIVNÍ POLITIKA ZAMĚSTNANOSTI	20
4.1 Aktivní politika zaměstnanosti na Nymbursku.....	20
4.2 Nástroje aktivní politiky zaměstnanosti na Nymbursku	20
4.3 JOB Klub	21
4.4 Podporované zaměstnávání	22
5 KOMUNITNÍ PRÁCE	23
5.1 Vývoj a historie komunitní práce.....	23
5.2 Vymezení komunitní práce.....	25
5.3 Komunitní práce s dlouhodobě nezaměstnanými	25
EMPIRICKÁ ČÁST	27
1 METODOLOGIE	27

1.1 Výzkumné otázky	27
1.2 Metody výzkumu	28
1.3 Hypotézy šetření	28
1.4 Metodologické problémy	29
2 SBĚR DAT A PRŮBĚH ŠETŘENÍ.....	30
2.1 Obecné informace o výzkumu	30
2.2 Vyhodnocení výsledků šetření.....	32
2.3 Vyhodnocení hypotéz.....	45
2.4 Návaznost výsledků	46
ZÁVĚR.....	48
SEZNAM ODKAZŮ	50
SEZNAM POUŽITÝM ZDROJŮ	53
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	53
INTERNETOVÉ ZDROJE	55
SEZNAM GRAFŮ	56
SEZNAM TABULEK.....	57
PŘÍLOHY	I
PŘÍLOHA P I	II
PŘÍLOHA P II.....	VIII
PŘÍLOHA P III.....	VIII
PŘÍLOHA P IV	IX
PŘÍLOHA P V	X
PŘÍLOHA P VI	XI
PŘÍLOHA P VII	XII
PŘÍLOHA P VIII.....	XIII
PŘÍLOHA P IX	XIV

ÚVOD

Pro svou práci jsem zvolila téma, které je v dnešní době velice aktuální. Česká republika v poslední době čelí mnoha problémům, mezi které patří i ty sociální. Mohli bychom vést debaty, ve kterých bychom se snažili přijít na to, který ze sociálních problémů je tím nejpálčivějším. Zda je to nedostatečná síť a propojenost sociálních služeb. Nebo snad bezdomovectví, vysoká kriminalita nebo rasová nesnášenlivost? Není to třeba nezaměstnanost? Na tuto otázku není snadná odpověď, každý z těchto problémů je závažný a musí se řešit. Nelze říci, který je nejvýznamnější, jelikož každý má vliv na naši společnost a na klima v ní.

Já jsem si vybrala jeden z těchto sociálních problémů, a to nezaměstnanost. V České republice stoupá nezaměstnanost a není tomu jinak ani na Nymbursku. Existuje více druhů nezaměstnanosti, ale největší dopady na člověka a na společnost má dlouhodobá nezaměstnanost. Ovlivňuje totiž více sfér života zároveň, jak finanční, sociální, tak i tu psychickou.

Tato bakalářská práce se zabývá dopady dlouhodobé nezaměstnanosti na lidi a na to, jak jim stát a společnost pomáhá při zvládnání těchto dopadů a při hledání zaměstnání. Cílem práce je nalézt odpovědi na otázky: jakou povahu má sociální vyloučení u dlouhodobě nezaměstnaných a jaké strategie nezaměstnaní volí, aby si našli jiné zaměstnání. Dále se pokouší zmapovat vývoj komunitní práce a její uplatnění u nezaměstnaných.

Práce je rozdělena do několika částí a v rámci těchto částí je dále členěna do dílčích tematických okruhů. V teoretické části se věnuji tomu, co je to sociální vyloučení, jaké má důsledky na člověka dlouhodobá nezaměstnanost, v jaké míře se vyskytuje nezaměstnanost na Nymbursku, a jak funguje komunitní práce s dlouhodobě nezaměstnanými. V metodologické části je čtenáři přiblížen samotný výzkum, jeho realizace a použité výzkumné metody, které byly použity pro získání dat od dlouhodobě nezaměstnaných. Data v této části popisují,

komentuji a analyzuji. V poslední části práce se zabývám závěry pojednávajícími o dané problematice.

Proč jsem si vybrala právě toto téma? Bydlím v obci Lysá nad Labem, která se nachází v již zmíněném okrese Nymburk. V mém okolí se vyskytuje mnoho lidí, kteří již delší dobu hledají práci. Vidím u nich jisté změny v chování a ve způsobu, jakým vyplňují svůj volný čas, a proto jsem se chtěla na tuto oblast zaměřit. Chtěla bych zodpovědět, proč tomu tak je a jaké jsou způsoby řešení.

Toto jsou základní myšlenky a fakta, které mě přivedly k tématu mojí práce. Díky tomu jsem absolvovala praxi na Úřadu práce v Nymburku na poradenském oddělení, abych lépe nahlédla do této problematiky, měla přístup ke statistikám úřadu, ale hlavně aby se mi zprostředkoval přístup k nezaměstnaným.

Nejvíce mě inspiroval k této problematice můj kamarád Jan, je mu 28 let a žije ve městě Nymburk. Viděla jsem ho po delší době a velmi mě překvapilo, jak moc se změnil. Byl pesimistický, tichý a dost apatický. Po delší debatě jsem zjistila, že je již 18 měsíců nezaměstnaný. Řekl mi, že stále bydlí u své matky, jelikož jeho finanční situace mu neumožňuje pronájem vlastního bytu, delší dobu je svobodný a už ani nechodí tolik do společnosti jako dříve. Nemá na to finance a už si ani není ve společnosti tolik jistý.

JAN: *„Mám se bohužel pořád stejně. Hlavně jsem víc asociální. Málo vidám lidi, a když už jo, tak jsou z toho často trapné situace. Takže víc žiju v tom kyberprostoru. Podporuju muziku na netu, snažím se šířit osvětu, však víš, pokud občas sleduješ, co posílám na Facebooku.“*

JÁ: *„Jaké trapné situace myslíš?“*

JAN: *„Trapné situace z toho, jak jsem málo v kontaktu s lidmi, pak snadno vznikají nedorozumění. Už v tom prostředí nejsem tak jistý, jak dřív. Tedy ne že bych byl dřív nějaký suverén, prostě to není, co to bývalo. To souvisí hodně i s prací. Když člověk chodí do zaměstnání, potkává lidi na cestě tam, v práci a na cestě zpět domů. Do hospody už chodím tak jednou týdně, nemám už na to peníze...“*

Jak jsem již napsala na začátku, toto téma je velice aktuální a bohužel bude i do budoucna. Naše společnost se s tím musí naučit žít a pracovat. Dlouhodobá nezaměstnanost totiž není jen individuální problém, je to problém celé společnosti. Proto se tato situace bude muset řešit. Byla bych ráda, kdyby k tomuto řešení přispěla i moje práce.

TEORETICKÁ ČÁST

1 SOCIÁLNÍ VYLOUČENÍ

Sociální vyloučení neboli sociální exkluze je jevem, který se v dnešní době a společnosti stále více objevuje. Problémem se stává nejen v České republice, ale i v celém světě. S tímto sociálním procesem se pojí pojmy jako etnická příslušnost, periferie, komunity a oblast zaměstnání.

1.1 Definice sociální exkluze

Pojem sociální exkluze se objevil již v 70. letech ve Francii a byl spjat s odříznutím od pracovních příležitostí a sociálních sítí. Jedince ohrožené sociální exkluzí popisují Musil a Müller [1] dle T. Burchardt, jako občany, kteří „z důvodů, které nemají sami pod kontrolou, nemohou participovat na obvyklých aktivitách, k nimž by jejich občanství opravňovalo a na něž aspirují“. Tito lidé jsou tedy vyloučeni od majoritní společnosti a mají omezený přístup k běžným zdrojům. To se u nich projevuje ztrátou smyslu života, izolací, apatií.

Tento jev se ovšem netýká pouze jedinců, Sedláčková uvádí, že „se může jednat o jednotlivce, domácnost, širší rodinu nebo o celou subpopulaci. Vyloučení ze sociálních interakcí, z provozu sociálních institucí zásadním způsobem ovlivňuje kvalitu života – ať už objektivně či subjektivně, tedy ve srovnání se společensky běžným standardem. Jedná se tedy nejenom o důsledek nedostatku financí, ale významnou roli zde sehrávají i další faktory, například diskriminace, nedostatečné vzdělání, nevyhovující bydlení atd.“ [2].

Mareš a Sirovátka [3a] vidí v současnosti sociální exkluzi většinou „jako ohrožení integrity a sociální koheze¹ dané kolektivity a zpochybnění společné identity jejích členů“ a poukazují na existenci dimenzí exkluze. Uvádějí dimenze přejaté od Percyho-Smithe:

- dimenze ekonomická – dlouhodobá nezaměstnanost, nízký příjem,

¹ **sociální koheze** - společenská soudržnost

- dimenze sociální – sociální izolace, bezdomovectví,
- dimenze politická – neschopnost participace,
- dimenze komunitní – devastované prostředí a obydlí, nedostupnost služeb,
- dimenze individuální – fyzický nebo mentální handicap či nemoc, chybějící vzdělání, ztráta sebevědomí a sebeúcty,
- dimenze skupinová – vyloučení v určitých sociálních skupinách,
- dimenze prostorová – rizikové vlivy jako kriminalita, špatné životní prostředí, nedostatečná dopravní dostupnost, nekvalitní občanská vybavenost (školství a zdravotnictví).

Sociální exkluze se liší od pojmu marginalizace tím, že marginalizace jedince či skupinu lidí pouze odsouvá na okraj společnosti. Ovšem exkluze je odsouvá mimo společnost. S exkluzí se pojí také termín inkluze neboli sociální začleňování, které se snaží překonat exkluzi. Inkluzivní strategie „spočívá především ve snaze čelit riziku i důsledkům nezaměstnanosti (k níž může ovšem docházet jak v důsledku nezaměstnatelnosti, tak i diskriminace) a chudoby, v zajištění přístupu k sociálním institucím (zdrojům) a v pomoci začlenění do sociálních vztahů“ [3b].

1.2 Skupiny ohrožené sociálním vyloučením

V literatuře o sociální exkluzi se často poukazuje na to, že sociálním vyloučením trpí ve většině případů stejné skupiny lidí. Tvrdí tedy, že u některých skupin lidí je více pravděpodobné, že budou ohroženi sociálním vyloučením.

Marada [4] poukazuje na fakt, že sociální exkluze se „více týká specificky vymezených sociálních skupin:

- náboženských,
- národnostních,
- etnických,
- generačních.

Nebo také rozlišených podle místa bydliště, pohlaví, sexuální orientace, životních stylů, atd.“.

2 DLOUHODOBÁ NEZAMĚŠTNANOST

Přesně definovat, co je to nezaměstnanost, je velice obtížné. Ne vždy je ten, který nepracuje, nezaměstnaný a je nutné i rozlišovat mezi „prací“ a „zaměstnáním“.

Mareš [5] nezaměstnaností rozumí stav, kdy je osoba schopná práce (věkem, zdravím, situací), o zaměstnání má aktuálně zájem a je i přes tyto okolnosti v daný okamžik bez pracovního úvazku.

Na nezaměstnanost lze nahlížet různými způsoby, na základě kterých můžeme nezaměstnanost dělit na několik skupin (dobrovolná a nedobrovolná; nezaměstnanost určitých věkových skupin, nezaměstnanost určitých sociálních skupin, nezaměstnanost podle stupně vzdělání, podle odvětví, regionů, pohlaví atd.). Tato práce se zaměřuje na nezaměstnanost z hlediska délky trvání a zabývá se dlouhodobou nezaměstnaností.

Pojem nezaměstnanost je jedním z ústředních sociálních problémů. Pokud je nezaměstnanost vysoká, dochází k mnoha nepříznivým jevům. Jsou jimi například ekonomické potíže, které ovlivňují jak psychický stav lidí, tak celé společenské klima.

Nejtěživější dopady na společnost má dlouhodobá nezaměstnanost, která má dopady jak na psychiku jedince, jeho finanční situaci, ale má hlavně i sociální dopady. Může způsobit ztrátu smyslu života, ztrátu sociálního statusu a sociálních sítí, bezdomovectví, atd.

2.1 Složky nezaměstnanosti

Nezaměstnanost každý autor rozděluje trochu jinak, ale ve výsledku se nejvíce shodují na třech složkách nezaměstnanosti. Jsou jimi nezaměstnanost frikční, strukturální, cyklická a skrytá.

Mareš [5] popisuje tyto základní složky nezaměstnanosti takto:

2.1.1 Frikční nezaměstnanost

Tento typ nezaměstnanosti vzniká důsledkem neustálého pohybu lidí, ke kterému dochází mezi oblastmi a pracovními místy nebo během životního cyklu. Jsou motivovány potřebami osob, jedná se o změny zaměstnání, u kterých

doba nezaměstnanosti není příliš dlouhá. Lidé tuto dobu využívají k hledání si nového uplatnění na trhu práce.

Frikční nezaměstnanost se objevuje i u čerstvě vystudovaných osob, které teprve vstupují na trh práce. Je to tedy doba před nalezením prvního zaměstnání.

Tento druh nezaměstnanosti je jen přechodná záležitost, jedná se pouze o změnu zaměstnání.

2.1.2 Strukturální (a technologická) nezaměstnanost

Ve státu se často mění struktura poptávky po práci, dochází k rozpadu podniků. Lidé, kteří se díky tomu stávají nezaměstnanými, jsou specifictí určitým věkem, pohlavím, svou kvalifikací, zkušenostmi, vzděláním a místem pobytu. Struktura nabídky se těmto jevům obtížně přizpůsobuje a jedná se o nezaměstnanost strukturální. Vzniká tedy nevyváženost mezi kvalifikační strukturou nabídky a poptávky na pracovním trhu.

Dochází tedy k tomu, že lidé s určitou kvalifikací nemohou na trhu práce nalézt uplatnění, jelikož po tomto druhu specializace není poptávka, a protože jsou rušena některá odvětví.

Do této složky spadá i nezaměstnanost díky novým technologiím. Tedy pokud osoba ztratí práci díky nahrazení její činnosti technikou.

2.1.3 Cyklická a sezónní nezaměstnanost

Hovoří-li se o nezaměstnanosti cyklické, jedná se o nevyužití kapacit v době recese. Dochází zde k nedostatečné poptávce, hlavně po určitém zboží. Příkladem může být propouštění firem v důsledku ekonomické krize. Firma má méně zakázek, a proto více propouští své zaměstnance, jelikož pro ně nemají práci.

Pokud je tato nezaměstnanost pravidelná a spojená s přírodními cykly, například s ročním obdobím, jedná se o sezónní nezaměstnanost.

2.1.4 Skrytá nezaměstnanost

Neboli skrytá pracovní síla. Jedná se o nezaměstnané, kteří nejsou zaregistrováni na úřadě práce jako nezaměstnaní a zároveň nehledají práci. Patří sem i osoby, které hledání práce vzdaly, rezignovaly nebo hledají práci neformálně (přes své známé, přímo u zaměstnavatelů).

2.2 Dlouhodobá nezaměstnanost

O tom, zda je nezaměstnanost závažným společenským problémem, rozhoduje délka jejího trvání. Pokud je nezaměstnanost krátkodobá, nepůsobí závažné problémy ani pracovníkům, ani ekonomice a společnosti. K tomu, aby člověk našel pracovní místo, které by odpovídalo jeho schopnostem a vzdělání, potřebuje nějaký čas.

Naopak je to s nezaměstnaností dlouhodobou. Ta už závažným problémem je. Díky dlouhodobější ztrátě zaměstnání se lidé mohou dostat do finančních potíží, spojených s určitým propadem životní úrovně. To pak spouští lavinu problémů psychologických a sociálních. Od ztráty motivace, ztráty sociálních sítí, ztráty sebejistoty v komunikaci, která je důsledkem izolace. Dle Kuchaře [6] má dlouhodobá nezaměstnanost i další efekty a to „nejen v rovině ekonomické (vyjádřené růstem nákladů na pasivní politiku zaměstnanosti), ale i v oblasti politické (inklinace části dlouhodobě nezaměstnaných k populistickým a extrémistickým názorům), kriminologické (růst zejména drobné kriminality), sociální (vnímání všech dlouhodobě nezaměstnaných jako rizikové skupiny) atd.“.

Určení, po jaké době se již jedná o nezaměstnanost dlouhodobou, je definováno různě. Například nezaměstnanost trvající déle než 1 rok či déle než 2 roky apod. Hranice se určuje obtížně, obecně lze říci, že za dlouhodobě nezaměstnané považujeme osoby, které jsou bez zaměstnání déle než 12 měsíců, u osob do 25 let je to potom déle než 6 měsíců [5].

Trvání nezaměstnanosti se dá počítat více způsoby, Mareš [5] upřednostňuje metodu, která trvání nezaměstnanosti počítá od registrace osoby na úřadě práce po její vyřazení z registrace. Poskytuje totiž relevantní údaje, zachycuje poměr mezi krátkodobou a dlouhodobou nezaměstnaností a výsledky

této metody jsou hlavně rozhodující pro sociální politiku (podpora v nezaměstnanosti).

Brožová [7] příčiny dlouhodobé nezaměstnanosti vidí ve mzdové strnulosti na pracovních trzích a její trvání potom díky hospodářské depresi. Tedy pokud se nevytváří nová pracovní místa a je-li poptávka větší než nabídka.

Dlouhodobá nezaměstnanost má nepříznivé důsledky právě i pro stát. Dochází k větší náročnosti pro sociální stát. Ten musí vynaložit více financí v podobě podpory v nezaměstnanosti, vyšší jsou i náklady na zprostředkování práce.

Bohužel se ukazuje, že dlouhodobá nezaměstnanost je spojena i s dalším záporným jevem. Jak ukazují statistiky, nezaměstnanost se u jedinců mnohdy opakuje a není to tedy jen ojedinělá věc v jejich pracovní kariéře. Tato tendence je více častá u rizikových skupin.

2.2.1 Rizikové skupiny nezaměstnaných

Na trhu práce existuje konkurence. Všichni nemají rovné příležitosti pro pracovní uplatnění. I přes to, že jak říká článek 23 ve Všeobecné deklaraci lidských práv a svobod [8]: „každý člověk má právo na práci, na svobodnou volbu zaměstnání, na spravedlivé a uspokojivé pracovní podmínky a na ochranu proti nezaměstnanosti“, tak ne každý má rovnocennou šanci nalézt vhodnou práci.

Mezi rizikové skupiny uchazečů o zaměstnání patří dle zákona č. 435/2004 Sb., § 33 [9]:

- fyzické osoby se zdravotním postižením,
- fyzické osoby do 25 let věku,
- absolventi vysokých škol po dobu 2 let po úspěšném ukončení studia, nejdéle však do 30 let věku,
- fyzické osoby starší 50 let věku,
- fyzické osoby pečující o dítě do 15 let věku,
- fyzické osoby, které jsou vedeny v evidenci uchazečů o zaměstnání déle než 6 měsíců,
- fyzické osoby, které potřebují zvláštní pomoc (osoby společensky nepřizpůsobené).

Dále to jsou znevýhodnění s tělesným a kombinovaným postižením, duševním onemocněním, závislostí na návykové látce, mentálně postižení a lidé se sociálním znevýhodněním.

Vitáková [10] popisuje skupinu lidí se sociálním znevýhodněním jako osoby, které jsou vyloučeny (exkludovány) z většinové společnosti. Do této sociální izolace se dostaly díky situaci, ve které se nacházejí. Jsou to například lidé s pobytem v zařízení výkonu trestu, v dětském domově, diagnostickém ústavu, azylovém domě, v „domě na půli cesty“² nebo v ústavu sociální péče, lidé bez domova, příslušníci patřící k minoritě (etnické menšiny).

Kotíková [11] dodává, že z pohledu úřadů práce jsou nejčastějšími handicapující faktory tyto faktory:

- vyšší věk – nevyhovující zdravotní stav,
- vyšší věk – nedostatečná kvalifikace,
- nízká kvalifikace – vyšší věk – zdravotní omezení.

Dále Kotíková [11] poukazuje na fakt, že úřady práce se snaží nejvíce pomoci absolventům škol a mladistvým, jelikož u nich je dlouhodobá nezaměstnanost nejvíce nebezpečná pro budoucí pracovní kariéru a rozvoj. Hrozí zde, že by si mladí lidé nevytvořili pracovní návyky, snížila se jejich motivace pracovat, snížila se jejich uplatnitelnost na dynamicky se měnícím pracovním trhu (díky ztrátě odborných a teoretických znalostí a dovedností, které získali studiem), což má dopady na více oblastí – nejen na ekonomickou (šedá ekonomika³), ale prioritně na oblast sociální a kriminální.

2.2.2 Důsledky dlouhodobé nezaměstnanosti

Práce má pro člověka velký význam. To, že je jedinec pracovně aktivní, mu přináší důstojnou existenci a to ne jen materiálně, psychicky, ale i sociálně.

² „**dům na půli cesty**“ – pobytová služba pro osoby do 26 let, které žily dlouhodobě ve školských zařízeních ústavní nebo ochranné výchovy, nebo v jiných zařízeních pro děti a mládež a pro osoby, které byly propuštěny z výkonu trestu odnětí svobody nebo ochranné léčby. Domy na půl cesty mají těmto lidem poskytnout podmínky pro úspěšný samostatný start do běžného života.

³ **šedá ekonomika** - souhrn ekonomických vztahů, které porušují běžné a etické a morální formy společnosti, jsou na hranici zákona a jsou těžko postižitelné. Patří sem zejména úplatky, nezdaněná práce a příjmy.

Práce mu dává pocit společenské užitečnosti a možnost seberealizace a motivuje ho. Díky tomu, že dochází do zaměstnání, stává se tak součástí sociálních interakcí a obohacuje své sociální síť.

S dlouhodobou nezaměstnaností se pojí ztráta „pracovní vůle“, která je spojená se ztrátou pracovních návyků. Jedinci se zásadně mění denní režim, odvyká si od práce a ztrácí svou odbornou kvalifikaci. Stává se více izolovaným a osamělým.

Buchtová [12] vidí největší důsledky v:

- psychice jedince – nárůst ponižujících zkušeností, obavy z budoucího zvládnání životních situací, redukce kvality interpersonálních kontaktů,
- ekonomické nejistotě – ztráta příjmu,
- ztrátě pracovní aktivity,
- problémech v rodinném soužití – roste napětí v rodinném a partnerském vztahu, zvyšuje se častost hádek,
- zhoršení zdravotního stavu nezaměstnaných – neurotické potíže, které jsou spojeny s únavou a nespavostí, lidé mají stavy úzkosti, jsou celkově napjatí,
- postojích k hledání nového zaměstnání – aktivní postoj (soukromé podnikání), „přizpůsobení se“ (změna profese), pasivní postoj (odmítání změn).

Mareš [5] k těmto důsledkům přidává ještě pocit deprivace, spjitost nezaměstnanosti a reprodukčního chování a sociální izolaci.

Deprivace dlouhodobě nezaměstnaných je spojená nejen se ztrátou sociálních vztahů, ale i s tím, že jsou vyloučeni z věcí, které jsou spojeny se spotřebou. Lidé nakupováním a vyhledáváním zboží a služeb tráví velkou část svého času poté, co jim skončí pracovní doba. Navštěvují kulturní akce či restaurační zařízení, kde se setkávají se svými známými. Toto všechno ale dlouhodobě nezaměstnaní musí hodně omezit, díky svému omezenému finančnímu příjmu.

Negativní faktory má nezaměstnanost i na reprodukční chování. Dlouhodobě nezaměstnaní dle různých výzkumů méně uzavírají manželství,

snižuje se porodnost a ženy více pomýšlejí na potraty. Mareš ale přiznává, že zde spíše hraje větší roli celková chudoba, která je ale s nezaměstnaností spojena [5].

Sociální izolace se vyskytuje u nezaměstnaných ve dvojitým smyslu. V první řadě nezaměstnaní ztrácí sociální kontakty, a tím se i snižuje frekvence sociálních styků. To ovšem nejen vůči širšímu okolí, ale i vůči své rodině. Mnohdy k tomu přispívá i jen častější fyzická nepřítomnost při setkáních. Za druhé je to i izolace od majoritní populace, tedy zaměstnaných. Nezaměstnaný sice může mít mnoho přátel, ale jsou omezeni na prostředí, kde se vyskytují ve velké míře jen lidé se stejnými problémy. Nejvíce časté je to v oblastech, kde dochází k hromadné nezaměstnanosti, například při zbankrotování velkých firem [5].

Mareš, Sirovátka [3] vidí ohrožení dlouhodobou nezaměstnaností v:

- devastaci pracovní etiky a motivace k hledání zaměstnání, což nakonec vede k definitivnímu vyloučení z trhu práce,
- destrukci i lidského kapitálu, jelikož lidé nemohou obohacovat své pracovní dovednosti, svou kvalifikaci a návyky,
- stigmatizaci u zaměstnavatelů (mohou chápat dlouhodobou nezaměstnanost jako důsledek osobního defektu zájemce o práci),
- změně identity, která může být příčinou jejich sociální exkluze.

Oba autoři [3] také dochází k závěrům, že na českém trhu práce dochází k marginalizaci hlavně u dlouhodobě nezaměstnaných. Pocházejí z velké části z lidí, kteří jsou uvězněni na sekundárním trhu práce⁴. Tyto osoby opakovaná ztráta zaměstnání i prodloužená délka jejich nezaměstnanosti deprivuje a demoralizuje.

Dále poukazují na to, že dlouhodobá nezaměstnanost se často mění spíše v nezaměstnanost opakovanou a je tedy otázkou, zda příčina dlouhodobé nezaměstnanosti v České republice není spíše záležitostí zmiňovaných rizikových skupin, tedy že tento fenomén ani tolik nevyplývá z regionálních problémů na trhu práce.

⁴ **sekundární trh práce** - charakterizován pracovními místy s nižší prestiží, malými požadavky na kvalifikaci, nízkými výdělky, horší podmínky práce a značná nejistota zaměstnání.

2.2.3 Strategie dlouhodobě nezaměstnaných

Mnoho autorů se snažilo zachytit životní strategie dlouhodobě nezaměstnaných v časovém horizontu. Popisují psychické stavy od ztráty zaměstnání až po metody, kterými se snaží znovu najít zaměstnání. U dlouhodobě nezaměstnaných ale často nastává fáze adaptace na nový způsob života, která je spojená se ztrátou motivace a naděje týkající se budoucnosti. Nezaměstnaní poté mají nízké sebevědomí a pocit bezmocnosti.

Mareš [5] představuje tři základní typy životních strategií nezaměstnaných. Je to strategie spjatá s hledáním zaměstnání, s přežitím v nových podmínkách (alternativní způsoby živobytí) a strategie zaměřené na překonání stigma nezaměstnanosti. Tyto strategie se prolínají a souvisí s:

- omezováním spotřeby, což vede k neuspokojování potřeb a frustraci,
- adaptací na nově vzniklou situaci (obrana před frustrací),
- hledáním alternativního způsobu uspokojování potřeb,
- nepřetržitým hledáním zaměstnání, docházením na úřad práce,
- rezignací, apatií a sociální izolací, což mnohdy vede až k rozpadu partnerství a rodin.

Dlouhodobě nezaměstnaní se snaží minimalizovat i různá stigmata, která jsou s tímto statutem spojena. Jejich strategie pak spočívají v úniku do jiné pozice (ženy se například stanou ženou v domácnosti), vytlačení z vědomí, přesvědčení, že za stávající stav nejsou zodpovědní oni, ale vnější okolnosti aj.

Co člověk, to jiný způsob života, jiné okolnosti a samozřejmě i různé strategie, kterými řeší svou situaci. Mareš [5] představuje rozlišení dlouhodobě nezaměstnaných dle nizozemských sociologů na tyto typy lidí:

- a. *konformisté* – hledají aktivně nové zaměstnání, zúčastňují se rekvalifikací,
- b. *ritualisté* – vzdali již naděje, ale stále ještě dodržují rituály nezaměstnaných (dochází na úřady práce),
- c. *lidé snažící se o únik z reality* – přestali hledat zaměstnání a přestali i s rituály, žijí v izolaci a často podléhají alkoholu či drogám,
- d. *podnikaví* – hledají zaměstnání i v neformální ekonomice,
- e. *kalkulující* – kalkulují se systémem sociálních podpor,

- f. *autonomní* – zaměstnání nehledají, jelikož se věnují vlastní činnosti (jsou to například bezdomovci) a neuznávají již hodnoty majority.

3 DLOUHODOBÁ NEZAMĚŠTNANOST NA NYMBURSKU

Dlouhodobá nezaměstnanost je problémem celorepublikovým, okres Nymburk tedy není výjimkou. Nezaměstnanost je zde nadprůměrná, poptávka po práci je zde výrazně vyšší než nabídka práce. Dokumenty Úřadu práce v Nymburku ukazují, že v roce 2010 zde bylo volných pouze 172 pracovních míst. Vzhledem k tomuto převisu nemají nezaměstnaní, mnohdy ani v případě flexibility, možnost uplatnění na místním trhu práce. Největším problémem okresu Nymburk je tedy nedostatek volných pracovních míst.

3.1 Charakteristika Nymburska

Okres Nymburk se rozkládá ve východní části Středočeského kraje v Polabské nížině. Jeho severním sousedem je Mladoboleslavsko, na západě okres Praha-východ, jižním sousedem je Kolínsko a na východě hraničí s jičínským a královéhradeckým okresem (příloha P VII). Okres se skládá z 87 obcí. Okresním městem je město Nymburk. Míra nezaměstnanosti je oproti krajské hodnotě nadprůměrná, v prosinci 2011 (příloha P V) činila nezaměstnanost na Nymbursku 10,1 %, což byla největší nezaměstnanost ve Středočeském kraji.

Pro příhodnou polohu a úrodnost půdy bylo Nymbursko v minulosti ryze zemědělskou oblastí s tradičním pěstováním obilovin, cukrovky, zeleniny a ovoce. I přes tuto výhodnou polohu dnes v zemědělství mnoho lidí zaměstnáno není. Nachází se zde jen menší soukromé podniky.

V okrese Nymburk se nachází několik větších firem, které zaměstnávají velkou část jeho obyvatelstva (příloha P II). Rozhodujícími zaměstnavateli v okrese Nymburk jsou JEDNOTA spotřební družstvo, Parker-Hannifin s.r.o., INFUSIA a.s., TEMAC a.s., ŽOS Nymburk, DYWIDAG Prefa Lysá nad Labem, KOVONA Lysá nad Labem, DEPO Nymburk, Lázně Poděbrady a.s., Sklářny Bohemia a.s., INPROMA s.r.o..

Zaměstnanců u těchto zaměstnavatelů postupně ubývá a to velkým dílem přispívá ke zvyšování nezaměstnanosti v tomto okrese. Nejvíce k nezaměstnanosti

přispělo zkrachování Skláren Bohemia a.s., kde byly většinou zaměstnány celé rodiny a přišly tak o celý rodinný příjem.

Z hlediska nezaměstnanosti je hodně problematická obec Milovice, nezaměstnanost zde dosahuje až 21,6 % (příloha P VIII). Je zde nedostatek pracovních míst, který je způsobený odchodem Sovětských vojsk a celkovou strukturou obce. Převahuje zde zástavba bytových jednotek, chybí zde dostatečná nabídka volnočasového vyžití a služeb vůbec. Lidé z Milovic jsou tedy nuceni dojíždět za prací i kulturou do okolních obcí, popřípadě do 40 km vzdálené Prahy, kam mají přímý vlakový spoj.

3.2 Dlouhodobá nezaměstnanost na Nymbursku

V prosinci roku 2010 dosáhla míra registrované nezaměstnanosti na okrese Nymburk historického maxima 10,7 %. Okres Nymburk měl tedy druhou nejvyšší míru nezaměstnanosti ve Středočeském kraji.

Z dokumentů Úřadu práce v Nymburku vyplývá, že k 31. 12. 2010 evidoval úřad celkem 5 238 uchazečů o zaměstnání, z evidence úřadu jich v prosinci odešlo celkem 327 uchazečů. Z celkového počtu uchazečů o zaměstnání bylo evidováno 12 – 24 měsíců 16,40 % lidí a 10,40 % nad 24 měsíců (příloha P VI).

Jak vyplývá ze Sčítání lidu, domů a bytů 2011, ekonomicky aktivních je v okrese Nymburk 46 597, tedy skoro polovina obyvatelstva tohoto okresu. Osob ve věku 15 – 64 let zde bydlí 64 570 (příloha P III).

3.3 Struktura dlouhodobě evidovaných uchazečů

Dokumenty Úřadu práce v Nymburku ukázaly, jaká byla struktura nezaměstnanosti na konci roku 2010 (příloha P IV).

Nejvíce nezaměstnaných bylo v okrese Nymburk ve věku 20 – 34 let a to 1 994 lidí, nejméně potom do 19 let, 273 lidí. U ostatních věkových kategorií, tedy 35 – 49 let a nad 50 let, je průměrný počet nezaměstnaných 1 511.

Nejvíce uchazečů o zaměstnání bylo evidováno s délkou nezaměstnanosti do 3 měsíců, hned v závěsu ovšem byly evidovány nad 12 měsíců, tedy dlouhodobě nezaměstnaní.

Co se týká vlivu dosaženého vzdělání na nezaměstnanost, největší počet nezaměstnaných je v kategorii „vyučení“ a to 2 266 z celkového počtu 5 238. Dále pak lidé se základním vzděláním, těch bylo evidováno 1 240. Naopak nejméně nezaměstnaných je mezi lidmi s vyšším odborným vzděláním (51 lidí) a mezi lidmi bez vzdělání/neúplným základním vzděláním (12 lidí). Je tedy zřejmé, že nezaměstnanost u vyučených je oproti ostatním kategoriím nadprůměrná.

4 AKTIVNÍ POLITIKA ZAMĚSTNANOSTI

Dne 1. října 2010 vstoupil v platnost zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, který stanovuje cíle politiky státu v oblasti zaměstnanosti. Státní politika zaměstnanosti usiluje hlavně o rovnováhu mezi nabídkou a poptávkou pracovních míst, zabezpečení práv občanů o zaměstnání a v neposlední řadě i o produktivní využití zdrojů pracovních sil. Dále sem patří i rekvalifikace, veřejně prospěšné práce, příspěvek na zapracování, ale také poradenství [9].

4.1 Aktivní politika zaměstnanosti na Nymbursku

V okrese Nymburk se v roce 2010 na aktivní politiku zaměstnanosti vydalo celkem 40 380 545 Kč.

Úřad práce v Nymburku se nejvíce zaměřil na uchazeče o zaměstnání, kteří jsou nejvíce znevýhodněni na trhu práce a na zvyšování jejich zaměstnatelnosti. Jedná se tedy o zdravotně postižené, osoby do 20 let věku nebo naopak starší 50 let, ženy po rodičovské dovolené či ženy pečující o dítě a dlouhodobě nezaměstnané.

4.2 Nástroje aktivní politiky zaměstnanosti na Nymbursku

Nástroje aktivní politiky zaměstnanosti aplikované na Úřadě práce v Nymburku jsou:

- veřejně prospěšné práce,
- společensky účelná pracovní místa (včetně těchto nástrojů realizovaných v rámci Národních individuálních projektů),
- zabezpečování odborné praxe v organizačních složkách státu a příspěvkových organizacích,
- rekvalifikace (včetně rekvalifikací realizovaných v rámci Národního individuálního projektu),
- příspěvek na částečnou úhradu provozních nákladů chráněné pracovní dílny,

- projekt „Vzdělávejte se!“⁵.

Aby se zastavil růst dlouhodobé nezaměstnanosti, je třeba zavést prevenci. Šmejcová [13] představuje pilotní programy aktivního poradenství, které jsou určeny pro dvě skupiny uchazečů:

- uchazeči do 25 let věku, kteří jsou nezaměstnaní méně než 6 měsíců,
- uchazeči starší než 25 let, kteří jsou nezaměstnaní méně než 12 měsíců.

Tento projekt se realizoval i na Úřadu práce v Nymburku, pracovalo se tu s první skupinou uchazečů, tedy do 25 let věku. Byl stanoven takovýto harmonogram:

- 3. měsíc se konalo informální skupinové setkávání,
- 4. měsíc se přešlo k individuálnímu poradenství,
- 5. měsíc se uchazečům zpracoval „individuální akční plán“,
- do 6. měsíce se konaly různé motivační kurzy a rekvalifikace.

Úřad práce v Nymburku uvedl, že díky tomuto programu se zlepšila jejich práce s klienty (více času pro individuální poradenství) a zlepšila se i informovanost uchazečů.

4.3 JOB Klub

Mezi aktivity Úřadu práce v Nymburku patří i aktivity Poradenského oddělení, které pořádá pravidelně JOB Kluby pro dlouhodobě nezaměstnané. Je povinný pro všechny nezaměstnané, kteří jsou v evidenci úřadu více jak 5 měsíců.

Hlavním cílem JOB Klubu je nezaměstnané motivovat a aktivizovat. Dosahuje toho tím, že účastníky připravuje na přijímací pohovor, pomáhá v získání dovedností v mezilidské komunikaci, naučí je zvýšit si sebevědomí či jak zvládat stres. Zprostředkovává aktuální kontakty na seznamy volných pracovních míst, nabízí rekvalifikační kurzy dle potřeb uchazečů a v neposlední řadě poskytuje finanční poradenství, hlavně v oblasti oddlužování.

JOB Klub se pořádá 5 pondělků, po 3–4 hodinách. Organizuje se v menších skupinách (8–10 osob), aby docházelo k lepším interakcím.

⁵ projekt „Vzdělávejte se!“ - zaměřuje se v první řadě na zaměstnavatele, kteří museli omezit výrobu ve svých podnicích díky celosvětové finanční krizi, ale také na jejich zaměstnance. Těm je umožňováno se účastnit různých vzdělávacích kurzů. Právě na tyto kurzy dostali podniky finance.

Účastníci tak mají možnost navázat nové kontakty, seznámit se s novými lidmi, mohou se vyprávět s lidmi ve stejné životní situaci a otevřít se druhým, což by ve větších skupinách nebylo možné. Lidé se tak dostanou mimo svůj domov, do neznámého prostředí, což dlouhodobě nezaměstnaným také prospívá. Poznají tak sami sebe, své možnosti a odreagují se mimo domov.

4.4 Podporované zaměstnávání

Vitáková [10] uvádí, že filozofií podporovaného zaměstnávání je stírat rozdíly mezi lidmi, zda je někdo „práce“ schopný či nikoli. Hlavními jsou zdroje každého člověka, ne jeho omezení. Tento program hledá konkrétní způsoby uplatnění práva na práci. Vyrovnává tedy příležitosti pro pracovní uplatnění. Podporované zaměstnávání ale nepomáhá jen lidem, kteří hledají pracovní uplatnění, ovšem i zaměstnavatelům, kterým poskytuje podporu, aby lidi se ztíženým přístupem na trh práce mohli zaměstnat. Zaměřuje se hlavně na tyto skupiny lidí:

- lidé s tělesným a kombinovaným postižením,
- lidé s duševním onemocněním,
- lidé se závislostí na návykové látce,
- lidé s mentálním postižením,
- lidé se sociálním znevýhodněním.

V České republice vznikla první agentura, která poskytovala podporované zaměstnávání v roce 1995 v Praze. Tato služba se od roku 2000 dále rozšiřovala, zejména díky nevládním organizacím, prostředkům Evropské Unie, grantům, nadacím apod. Mezi cílovou skupinu uživatelů této služby patří z velké části právě i dlouhodobě nezaměstnaní. Podporované zaměstnávání je dlouhodobější záležitostí, trvá od 3 měsíců až do 3 let, průměrně služba trvá 11 měsíců. Služba je tedy časově omezená a pracovníci podporovaného zaměstnávání jednají dle stanoveného schématu (příloha P IX). Výsledkem podporovaného zaměstnávání by tedy mělo být ukončení služby v případě, kdy uživatel uzavře pracovní vztah a jeho situace na pracovišti je stabilizovaná [10].

5 KOMUNITNÍ PRÁCE

Pokud se chceme bavit o komunitní práci, je potřeba nejprve vymezit, co je to vlastně komunita. Tento pojem je ovšem velmi nejednoznačný. Dokazuje to fakt, že existuje 98 různých definic pojmu komunita.

Tyto definice říkají, že lidé, kteří tvoří komunitu, sdílí společné hodnoty a zájmy, zajímají se jeden o druhého a přemýšlejí o sobě jako o části komunity (stavějí se do role „my“). V komunitě funguje solidarita a sounáležitost, mezi členy dochází k interakcím, spojuje je blízkost[14].

Hartl [15a] dodává, že „možnosti a omezení, které komunita nabízí, jsou přímo úměrné zdrojům, ke kterým členové komunity mají přístup. Zdroje komunity jsou chápány jako soukromý a veřejný majetek, který určuje možnosti členů komunity nezávisle na jejich příjmech. K takovým zdrojům patří síť sociálních služeb, ale i zdroje nemateriální povahy, jako je například hodnota a pověst bydliště. Jsou úměrné aktivitě lidí v komunitě. Komunitní práce by měla usilovat o mobilizaci takových zdrojů“.

Komunitní práce má úzký vztah s prací sociální. Sociální práce se dle svých metod dá rozdělit na sociální práci s jednotlivcem, se skupinou a s komunitou. V České republice převažuje sociální práce s jednotlivcem, to i dnes. Projekty komunitního plánování v České republice pracují nejvíce s koncepty partnerství a participace uživatelů služeb. Chtějí docílit hlavně toho, aby se sociální služby zefektivnily a aby se mezi občany rozšířila svépomoc a solidarita na lokální úrovni [16].

Komunitní i sociální ekonomika se rozvíjela hlavně v Německu a ve Francii, byla to reakce na problém dlouhodobé nezaměstnanosti a sociálního vylučování některých skupin obyvatelstva [15].

5.1 Vývoj a historie komunitní práce

Komunitní práce má historické kořeny dle Gulové [17] v aktivitách Samuela Barnetta, který působil na londýnských periferiích a potýkal se hlavně s chudobou. Byl zakladatelem tzv. komunitních osad. První zmínky o komunitní

práci pocházejí již z druhé poloviny 19. století, kdy v USA vznikala první komunitní centra, která měla náboženskou povahu. Hartl [15] doplňuje, že v tuto dobu vznikala i v dalších západoevropských zemích, byl to výsledek snahy o řešení sociálních problémů. Jedním z nich byla i nezaměstnanost.

Hartl [15] označuje období od poloviny šedesátých do konce sedmdesátých let zlatým věkem komunitní práce. Její rozkvět souvisel s problémem chudoby v průmyslových centrech. V osmdesátých letech se potom začíná uplatňovat holistické pojetí komunitní práce. „Na sociální problém reagují jeho stoupenci jako na celek, a to v globálním kontextu“. [15b].

V letech devadesátých se vytvářejí občanské společnosti a komunitní práce se stává profesionální činností [15].

V České republice se prosazovala komunitní práce obtížně. Lidé zde nedůvěřují dobrovolnickým organizacím, to se ale postupem času mění. Řada neziskových organizací se snaží o realizaci komunitní práce, především formou komunitních center. V okrese Nymburk se jich nachází několik. Například v Nymburku (Krahujec⁶), Poděbradech (LUXOR⁷) nebo v Lysé nad Labem (Vzdělávací centrum⁸).

Názna komunitní práce lze nalézt v nově otevřeném klubu, který se nachází v Lysé nad Labem. Od března 2012 je zde otevřen Klub kulturního vzdělávání, jehož cílem je povzbudit ve veřejnosti zájem o kulturní dění ve svém regionu. Občanům je zde vytvořen prostor pro debaty, prezentace, výstavy, divadla, koncerty apod. Členem se může stát každý, bez peněžitého poplatku. Nenákladnost tohoto klubu je tedy vhodná i pro dlouhodobě nezaměstnané a cíle klubu odpovídají principům komunitní práce, které podporují vznik kulturního prostředí [20].

⁶ **Krahujec** – skautské středisko, které provozuje komunitní, volnočasové a vzdělávací centrum (KVVC)

⁷ **LUXOR Poděbrady** – zařízení poskytující moderní komunitní služby, především sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením

⁸ **Vzdělávací centrum** – provozuje ho Sdružení romských občanů Lysá nad Labem, jeho součástí jsou vzdělávací a volnočasové aktivity

5.2 Vymezení komunitní práce

Komunitní práce se vymezuje v česky psané literatuře různě, dle Hartla [15a] spočívá komunitní práce „...v zapojování lidí do problémů ovlivňujících jejich životy.“ Novotná a Schimmerlingová [14] toto vymezení rozvíjejí a definují komunitní práci jako přístup, který: „...pomáhá lidem v konkrétních životních situacích v určitém územním celku, bez ohledu na to, zda jde o jednotlivce, skupinu nebo celou komunitu. Respektuje biologické, etnické, psychologické, kulturní, sociální, ekonomické a ekologické potřeby obyvatel komunity“.

Definic je mnoho, ale shrnout by se daly takto: komunitní práce zkoumá, objasňuje a řeší sociální problémy v jejich časových, prostorových, historických a společenských dimenzích. Dále podporuje vznik podnětného kulturního prostředí v lokalitě, její podstatou je aktivizace lidí v jejich životním prostředí a usiluje o co největší míru sociální rovnosti a spravedlnosti. Komunitní pracovník tedy plní roli podněcovatele a organizátora, zajišťuje komunikaci s různými skupinami, dodává klientům odvalu a hlavně hovoří o komunitě jako klientovi komunitní práce [16].

5.3 Komunitní práce s dlouhodobě nezaměstnanými

Jak je již psáno výše, komunitní práce ještě stále není v České republice velmi rozšířeným jevem. Proto najít i jen snahu o ní je velice těžké, natož v menším okrese jako je Nymburk.

Dlouhodobě nezaměstnaní v okrese Nymburk mají možnost se obrátit na občanskou poradnu, která má sídlo nejen v Nymburku, ale i v jiných obcích okresu, a to v Milovicích a Městci Králové.

Občanská poradna Nymburk, o. s. poskytuje služby ambulantně, podílí se na komunitním plánování v obcích a regionech Středočeského kraje, snaží se zapojit do řešení „věcí veřejných“ a přispívá k rozvoji občanské společnosti [21].

Tato poradna se snaží zprofesionalizovat činnosti Občanské poradny Nymburk v oblasti poskytování služeb pro skupiny ohrožené na trhu práce, poskytuje jim poradenství, asistenci, přístup k internetu a různé tematické besedy. Cílové skupině dále pomáhá s problémy ohledně dluhové problematiky, trestního práva či sociálních dávek.

Středočeský kraj také zveřejnil nový projekt z Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost ESF, který se realizuje ve všech okresech tohoto kraje, tedy i v okrese Nymburk. Uskutečňuje se ve vzdělávacím centru ACZ, spol. s r. o., které pořádá zájmové kurzy, kurzy rozvoje osobnosti, jazykové a počítačové kurzy⁹ [22]. Tento projekt nese název „Podporujeme vaši samostatnost“. Zaměřuje se hlavně na podporu zaměstnanosti zdravotně postižených osob s důrazem na vlastní podnikání. Kurz obsahuje vzdělávací, poradenské a motivační aktivity. Tyto kurzy jsou zdarma a uskutečňují se až do srpna 2013 [23].

⁹ Tyto **kurzy** jsou bohužel zpoplatněné, pro dlouhodobě nezaměstnané jsou tedy mnohdy z finančních důvodů nedostupné.

EMPIRICKÁ ČÁST

Tato praktická část představuje vzorek a fáze výzkumu. Uvedeny zde jsou také výsledky šetření a shrnutí faktů, které byly během výzkumu zjištěny.

1 METODOLOGIE

1.1 Výzkumné otázky

Cílem mé bakalářské práce je především odpovědět na tyto výzkumné otázky:

- Jakou povahu má sociální vyloučení u dlouhodobě nezaměstnaných?
- Jaké strategie dlouhodobě nezaměstnaní volí, aby si našli zaměstnání?
- Stává se s potupující délkou nezaměstnanosti tento stav pro nezaměstnané životním stylem?
- Jaké dopady má dlouhodobá nezaměstnanost na ekonomickou situaci nezaměstnaných a jejich domácností?

Na počátku výzkumu stálo stanovení si těchto výzkumných otázek. Byla to přípravná fáze pro celkové sepsání práce. Po jejich stanovení nastala fáze shánění dostupné literatury a nastudování si teorie, která se týkala dané problematiky. Tato fáze probíhala za účelem přiblížení si teoretické oblasti, o kterou bych se mohla při svém výzkumu opřít a hlavně jí na něm založit. Nastudované informace jsem poté uspořádala do určitého celku.

Klíčovou rolí při samotném výzkumu hrála spolupráce se zaměstnanci Úřadu práce v Nymburku, ale také spolupráce s mým kamarádem Janem, který je již 18 měsíců nezaměstnaný. Úřad práce se pro mě stal prostředníkem a zprostředkovatelem kontaktu s dlouhodobě nezaměstnanými. Můj kamarád mi pomohl nahlédnout do běžného života, ale hlavně do problémů spojených s touto životní situací. Díky Úřadu práce v Nymburku a Janovi jsem sehnala respondenty pro svůj dotazník.

Zahájení výzkumu spočívalo v distribuci vypracovaných dotazníků mezi nezaměstnanými, kteří navštěvují Referát zprostředkování na Úřadě práce v Nymburku a na jeho pobočkách (například v Lysé nad Labem). Dále jsem se

snažila využít metodu sněhové koule k získání dalších respondentů, což se mi podařilo právě díky již zmíněnému Janovi, který se díky své situaci setkává s lidmi, kteří mají stejné problémy jako on.

1.2 Metody výzkumu

Výzkum byl prováděn metodou dotazníkového šetření, tedy metodou kvantitativní. Tento způsob jsem zvolila z toho důvodu, že jsem chtěla pojmout větší počet respondentů. Dále také kvůli tomu, že cesta k dlouhodobě nezaměstnaným byla velice obtížná a forma dotazníků nezaměstnaným vyhovovala nejvíce. Byla respektována anonymita respondentů, pro vypracování výsledků mě z osobních údajů zajímalo jen pohlaví a vzdělání respondentů.

Po sestavení dotazníku nastala pilotní fáze, která proběhla v okruhu mých známých, abych se vyvarovala nesrozumitelným či citlivým položkám. Na základě této pilotáže jsem některé otázky přeformulovala. Vytvořila jsem úvodní oslovení a dotazníky v tištěné podobě umístila na Referát zprostředkování na Úřadu práce v Nymburku. Zbytek dotazníků jsem rozdala respondentům na pobočce pracovního úřadu v Lysé nad Labem a v internetové podobě rozeslala známým mého kamaráda Jana. Po navrácení dotazníků jsem provedla zpracování získaných dat a jejich interpretaci. Pro prezentaci výsledků jsem využila tabulky a grafy, pro lepší názornost a srozumitelnost získaných dat.

Na základě tohoto šetření došlo k zjištění dopadů dlouhodobé nezaměstnanosti na psychiku a sociální síť lidí, dále ke zjištění strategií, kterými se tuto situaci snaží řešit. Odkryly se také názory na to, jak dlouhodobě nezaměstnaným pomáhá jejich okolí a stát. Tato zjištění mě utvrdila v tom, že mnou zvolené výzkumné otázky byly správné.

Dále jsem využila sekundární analýzu dokumentů Úřadu práce v Nymburku a formu pozorování při JOB Klubech, které se zde konaly na poradenském oddělení.

1.3 Hypotézy šetření

Cílem výzkumu bylo zjistit, jakou povahu má sociální vyloučení u dlouhodobě nezaměstnaných, jaké strategie dlouhodobě nezaměstnaní volí,

aby si našli zaměstnání a zdali se s potupující délkou nezaměstnanosti stává tento stav pro nezaměstnané životním stylem.

Mé základní hypotézy byly:

- čím déle je člověk nezaměstnaný, tím více se cítí méněcenný, apatický a ztrácí sociální síť a je izolovaný,
- JOB Klub se dlouhodobě nezaměstnaným v dnešní době, kdy nezaměstnanost sahá k 10 %, jeví jako zbytečný a necítí v úřadu práce oporu a myslí si, že jim pracovní místo nenalezne,
- pokud je někdo delší dobu nezaměstnaný, bude ochoten obětovat více než ten, který je bez práce kratší dobu,
- s postupující délkou nezaměstnanosti se pro nezaměstnané tento stav stává životním stylem,
- dlouhodobá nezaměstnanost nutí nezaměstnané k razantním změnám v rozpočtu domácnosti, mnohdy si berou půjčky, vznikají častější rozepře a hádky v rodinách a v nejbližším okolí.

1.4 Metodologické problémy

Během provádění výzkumu jsem se musela vypořádat hlavně s jedním metodologickým problémem. Jelikož mé dotazníky mohla vyplňovat jen specifická skupina lidí – občané Nymburska, kteří jsou nezaměstnaní déle než 12 měsíců – bylo těžké se k této skupině lidí dostat. Tento problém jsem vyřešila tím, že jsem si pro absolvování povinné praxe vybrala poradenské oddělení Úřadu práce v Nymburku, kde jsem se s touto skupinou dostala do styku. Pomohla mi hlavně Mgr. Jana Líbalová a ostatní zaměstnankyně Referátu zprostředkování, dále mi pomohl také již zmíněný kamarád Jan.

Setkala jsem se také s neochotou respondentů vyplňovat dotazník, i za garance anonymity. Toto rozhodnutí jsem respektovala a snažila jsem se vysvětlit, proč výzkum dělám.

2 SBĚR DAT A PRŮBĚH ŠETŘENÍ

Významným zdrojem informací k tématu mé bakalářské práce jsou data získaná během výzkumu, tj. z dotazníkového šetření. Respondenty byli občané okresu Nymburk, kteří jsou nezaměstnaní alespoň 12 měsíců.

2.1 Obecné informace o výzkumu

Pro výzkum bylo využito strukturovaného dotazníku, který přikládám v závěru práce mezi její přílohy (příloha P1). Dotazník je složen celkem z 23 otázek. Dotazník je kombinován z otázek otevřených i uzavřených a byly inspirovány studiemi Tomáše Sirovátky, Ivo Řezníčka a Boženy Buchtové.

První část dotazníku (tedy položky č. 1 až 6), která se snaží získat základní informace o respondentovi, jsou tvořeny dle vlastního uvážení a korespondují s cíli výzkumu. Položky č. 7 až 20 jsou dále zaměřeny na oblast sociálního vyloučení. Tato část je inspirována studiemi Tomáše Sirovátky a Ivo Řezníčka [19]. Položky týkající se psychické dimenze dlouhodobé nezaměstnanosti jsem čerpala ze studií Boženy Buchtové [12], v dotazníku jsou to otázky č. 21 až 23.

Celý dotazník byl koncipován tak, aby postihl co nejlépe výše zmíněné okruhy výzkumných otázek. Dotazník byl vyplněn celkem 60 respondenty. Na základě dotazníkového šetření proběhla analýza výsledků a jejich následné vyhodnocení. Výsledky byly zaokrouhlené na dvě desetinná místa.

Respondenty pro svůj výzkum jsem volila mezi klienty Úřadu práce v Nymburku (a jeho poboček) a v okruhu známých. Byla stanovena minimální doba nezaměstnanosti respondenta a to na 12 měsíců. Podmínkou dále bylo trvalé bydliště v okrese Nymburk. Vzorek respondentů postihoval rovnoměrné zastoupení mužů a žen. Pro výzkumné účely nebyl zapotřebí věk respondentů, z dostupné literatury i dle statistik úřadů práce vyplynulo, že věk nijak silně

dlouhodobou nezaměstnanost neovlivňuje¹⁰. Naopak bylo pro účely výzkumu důležité dosažené vzdělání respondentů a délka jejich nezaměstnanosti. Zdůvodnění k vyplňování dotazníku bylo uvedeno v jeho úvodní části.

Tabulky 1 a 2 ukazují rozložení zkoumaného souboru podle pohlaví, nejvyššího dosaženého vzdělání a délky nezaměstnanosti.

Tabulka 1: Respondenti dle pohlaví a vzdělání

	absolutní četnost	relativní četnost (%)
POHLAVÍ		
Muž	32	53,33 %
Žena	28	46,67 %
Celkem	60	100 %
VZDĚLÁNÍ		
Základní	12	20 %
střední odborné vzdělání s výučním listem	16	26,66 %
střední odborné vzdělání s maturitou	12	20 %
střední škola s maturitou	18	30 %
vyšší odborné vzdělání nebo bakalářské vzdělání	1	1,67 %
vysokoškolské vzdělání	1	1,67 %
Celkem	60	100 %

Zdroj: [Autor]

Tabulka č. 2: Rozdělení respondentů dle délky nezaměstnanosti

Délka nezaměstnanosti (v měsících)	Počet respondentů
12 – 15	18
16 – 19	24

¹⁰ věk u dlouhodobě nezaměstnaných se spíše projevuje s jinými faktory, jako například se zdravotním stavem či nedostatkem pracovních zkušeností

Tabulka č. 2: pokračování

Délka nezaměstnanosti (v měsících)	Počet Respondentů
20 – 23	4
24 – 27	10
28 – 31	2
32 – 36	2

Zdroj: [Autor]

2.2 Vyhodnocení výsledků šetření

Data jsou vyhodnocena v pořadí dle jednotlivých dílčích cílů a interpretují je v následujícím schématu: Nejprve je uveden dílčí cíl, následuje mnou zkonstruovaná hypotéza a poté odkazy na celé znění jednotlivých znaků (otázek), dále je připojeno grafické znázornění, v závěru je slovní hodnocení.

Zkoumaný soubor je poměrně malý na to, aby vyliminoval nahodilosti a statistické chyby.

2.2.1 Interpretace dat ve vztahu ke zjišťování, jakou povahu má sociální vyloučení u dlouhodobě nezaměstnaných

Cíl šetření: Cílem šetření je zjistit, jakou povahu má sociální vyloučení u dlouhodobě nezaměstnaných.

Hypotéza: Čím déle je člověk nezaměstnaný, tím více se cítí méněcenný, apatický, ztrácí sociální síť a je izolovaný.

Charakteristiku dlouhodobě nezaměstnaných jsem zjišťovala v dotazníku otázkami č. 1 až 6. Na tyto otázky navazují položky, které se týkají sociálního vyloučení. Otázky jsou zaměřeny na rodinu, sociální síť a volný čas respondentů. V dotazníku jsou to otázky č. 7 až 15. Pro zjištění povahy vyloučení nezaměstnaných je rozhodující i psychická dimenze respondentů, která je řešena v otázkách č. 21 až 23.

Informace o respondentech jsem porovnávala se studii T. Sirovátky a I. Řezníčka [19]. Tito autoři uvádějí, že dlouhodobá nezaměstnanost je v běžné populaci častější u svobodných mužů než u ženatých a naopak u vdaných žen než rozvedených žen. Můj výzkum na Nymbursku prokázal, že nejčastěji jsou dlouhodobě nezaměstnaní svobodní muži, přesněji 62,5 % z celkového souboru bylo svobodných a pouhých 6,25 % bylo ženatých. U žen takové rozdíly nevyšly. Poměr vdaných a rozvedených žen byl skoro totožný. Naopak se zde vyskytovalo větší procento rozvedených a ovdovělých žen. Rodinný stav byl tedy významným faktorem spíše u mužů.

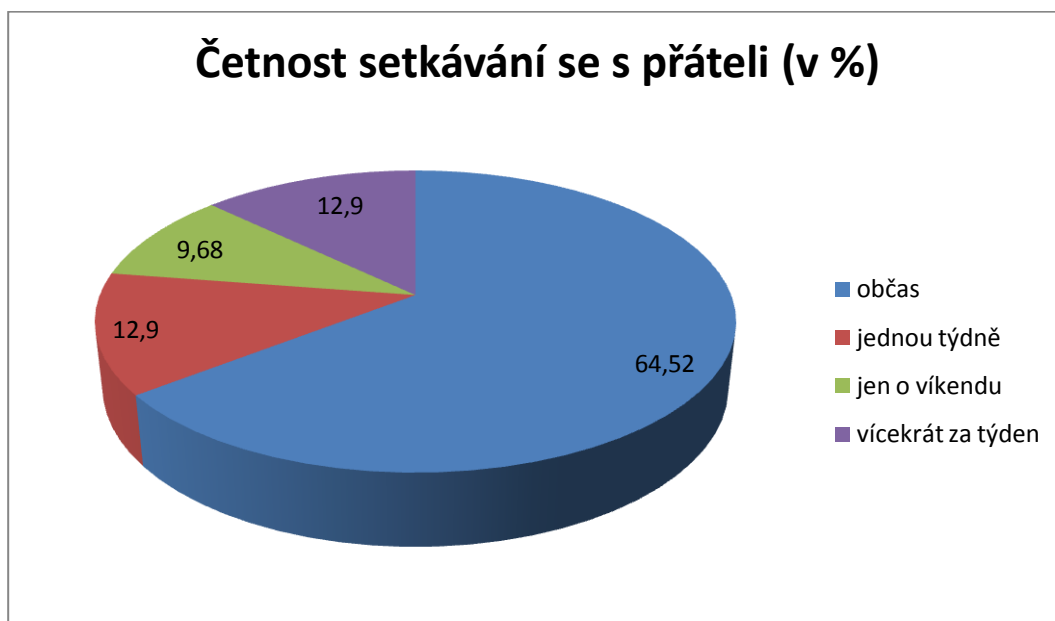
Dle Sirovátky a Řezníčka je vzdělání nejvýznamnějším faktorem, který ovlivňuje dlouhodobou nezaměstnanost. Z výzkumu na Nymbursku vyšlo, že nejvíce dlouhodobě nezaměstnaných je mezi absolventy středních škol s maturitou, středních odborných škol a lidmi se základním vzděláním. Nejméně potom s vyšším odborným vzděláním, bakalářským studiem a vysokou školou. Znamená to tedy, že čím vyšší vzdělání, tím menší pravděpodobnost dlouhodobé nezaměstnanosti. Vzdělání je tedy významným faktorem ovlivňujícím délku nezaměstnanosti.

Položkou č. 7 jsem se snažila dozvědět, jak dlouhodobě nezaměstnaní tráví svůj běžný týden. Z šetření vzešlo, že muži nejvíce času tráví sledováním filmů či seriálů, surfováním na internetu a hraním her. To vychází i z faktu, že nejpočetnější skupinou nezaměstnaných byli svobodní muži. Ženy potom nejčastěji vyplňují čas staráním se o rodinu, sledováním TV a prací na PC.

U mnoha respondentů se objevil fakt, že do svého týdenního harmonogramu neuváděli možnost, že si hledají zaměstnání. Bylo to konkrétně u 60 % respondentů, což je vysoké číslo. To potvrzuje studie P. Kuchaře [6], který tvrdí, že pro dlouhodobě nezaměstnané se stává jejich situace životním stylem. Nezaměstnaní se adaptují na nové podmínky, přizpůsobí si dle nich svůj denní harmonogram (zvyknou si na velký přísun volného času, omezí finance a zvyknou si na novou sociální pozici) a přestávají se snažit si nalézt zaměstnání.

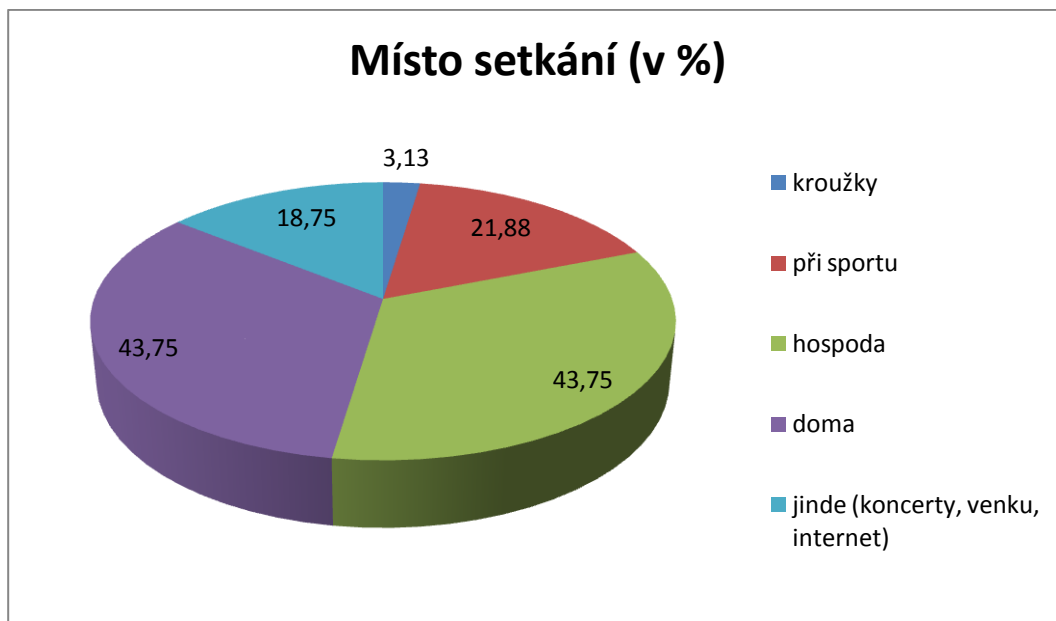
Sociální izolaci a ztrátu sociálních sítí jsem zjišťovala položkami č. 8 a 9, které se ptaly na četnost setkávání se s přáteli. Zajímalo mě i místo jejich setkání,

zda chodí do společnosti nebo se setkávají spíše v soukromí. Jen 12,9 % respondentů odpovědělo, že své přátele vidají vícekrát za týden. Daleko více, přesněji 64,52 % nezaměstnaných, se stýká s přáteli jen občas. To dokazuje, že se četnost sociálních kontaktů dlouhodobě nezaměstnaných s délkou nezaměstnanosti snižuje. Projevuje se zde i značná izolovanost nebo sklony k požívání alkoholu. Jak ukazuje graf č. 2, nejvíce se nezaměstnaní setkávají se svými přáteli buď doma, nebo v hospodě.

Graf č. 1: Četnost setkávání se s přáteli

Zdroj: [Autor]

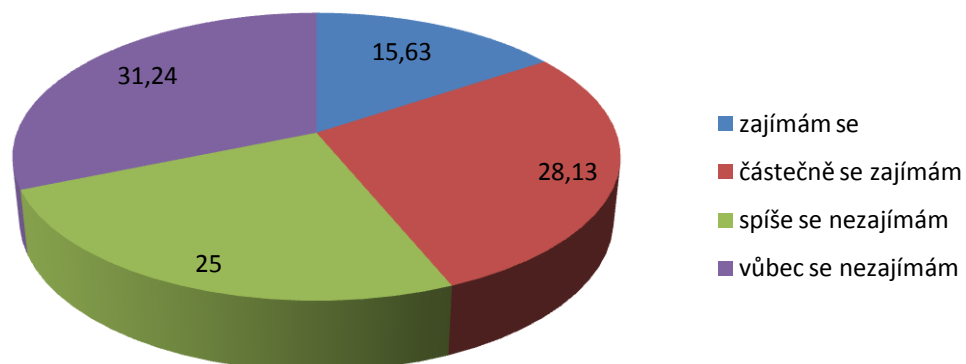

Graf č 2: Místo setkání

Zdroj: [Autor]

Položkami č. 10 až 13 jsem se snažila navázat na některé principy komunitní práce, zejména na míru participace a potřeby volnočasových aktivit. Ptala jsem se proto, zda se dlouhodobě nezaměstnaní na Nymbursku zajímají o život ve své obci, a zda v lokalitě postrádají nějaké volnočasové aktivity či centra. Jak je vidět z grafů č. 3, 4 a 5, více jak polovina respondentů se o život obce nezajímá buď vůbec, nebo jen částečně. Z toho vyplývá i to, že akcí, které pořádá jejich region, se spíše nebo vůbec neúčastní a díky tomu ani ve svém okolí nepostrádají žádné centrum, kde by mohli trávit svůj volný čas. Tyto výsledky dokazují, že s dlouhodobou nezaměstnaností roste míra izolovanosti, apatie a nečinnosti. Lidé ztrácejí motivaci a kontakt se společností omezují na minimum.

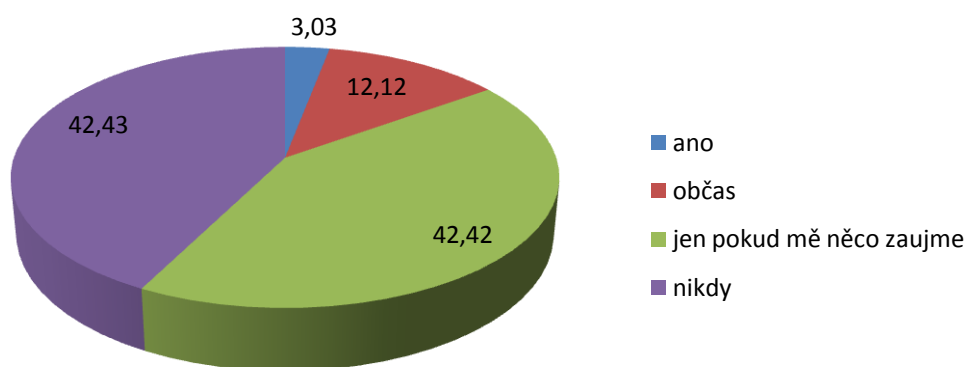
Zájem o život obce (v %)

Graf č. 3: Zájem o život obce

Zdroj: [Autor]

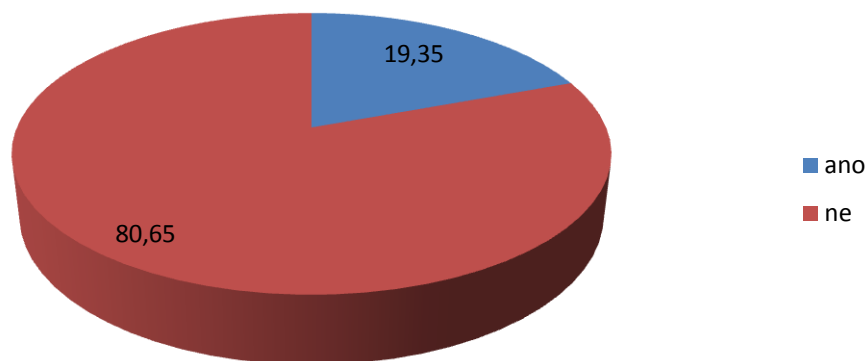
Účast na akcích obce (v %)

Graf č. 4: Účast na akcích obce

Zdroj: [Autor]

V okrese je nedostatek volnočasových center či společenských akcí (v %)

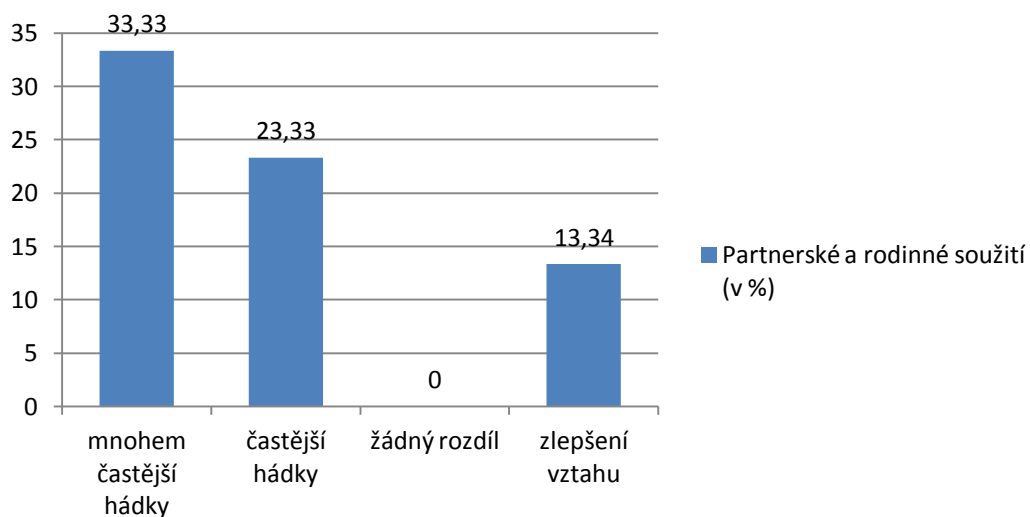

Graf č. 5: Nedostatek volnočasových center či společenských aktivit

Zdroj: [Autor]

Další sekce otázek v dotazníku se týkala rodinného a partnerského soužití. Zda delší doba nezaměstnanosti nějak zasahuje do rodinného života.

Partnerské a rodinné soužití (v %)

Graf č. 6: Partnerské a rodinné soužití

Zdroj: [Autor]

Položka č. 15 se respondentů ptala, zda nezaměstnaní zaznamenali více roztržek, sporů, nepochopení se v partnerském soužití nebo v rodině od té doby, co jsou nezaměstnaní. Předloženy byly tyto možnosti: mnohem častější hádky, častější hádky, žádný rozdíl, zlepšení vztahu.

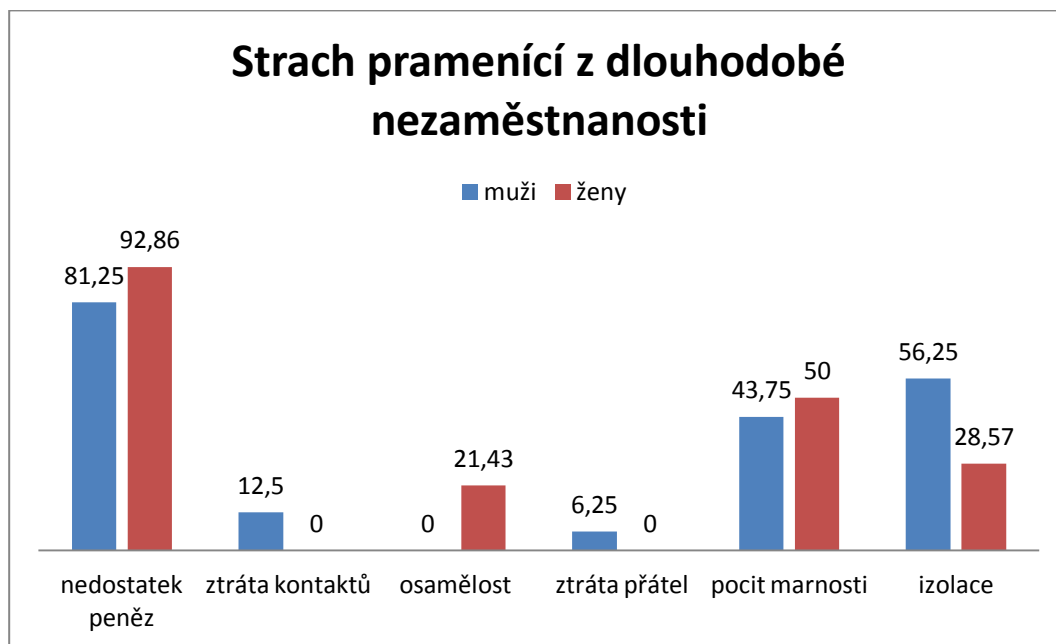
Z výzkumu vyplynulo, že dlouhodobě nezaměstnaný člen rodiny ovlivňuje rodinné či partnerské soužití. 33,33 % respondentů pozoruje ve svých domácnostech mnohem častější hádky, 23,33 % je pociťuje častěji. Šetření tedy potvrzuje, že nezaměstnanost s sebou přináší významný negativní zásah do rodinného či partnerského života. Nezaměstnanost patří mezi ty životní situace, které prověřují kvalitu vztahů. Tuto situaci určitě lépe zvládají lidé, kteří se mohou o někoho opřít. Proto je dobré o dané životní situaci otevřeně v rodině mluvit, bez výčitek a litování.

Respondenti na položku č. 21, která se ptá na to, co nezaměstnaným nejvíce vadí na nezaměstnanosti, odpovídali nejčastěji: „*Cítím se izolovaný a méněcenný.*“, „*Mám deprese.*“ „*Nevím, co dělat. Jen se nudím doma.*“, „*Nejvíce mi vadí malý příjem a minimální denní nasazení.*“. Ve výsledcích šetření se ale i objevilo několik odpovědí, že na nezaměstnanosti respondentovi nevadí nic. Tuto odpověď napsalo 9,67 % respondentů. Tento výsledek poukazuje na fakt, že část dlouhodobě nezaměstnaných inklinuje k nečinnosti. Dle dělení Mareše [5] se tento typ lidí člení do kategorie *lidé snažící se o únik z reality*. Jsou to lidé, kteří již přestali hledat zaměstnání a žijí v izolaci.

Položka č. 22 odhalila, že strach pramení u každého pohlaví z něčeho jiného. Jak je patrné z grafu č. 7, nedostatek financí vadí oběma pohlavím nejvíce. Muži se ale cítí více izolovaní a pociťují ztrátu kontaktů. Naopak žádná žena v dotazníku neuvedla, že by ztrátu kontaktů pocítila. Ženy více uváděly pocit marnosti či osamělosti.

Tyto výsledky, které se týkají psychologické dimenze, jsem porovnála s výzkumem B. Buchtové [12], která se touto tematikou zabývá. Buchtová poukazuje na důležitý faktor, kterým je pohlaví. Pohlaví má dle Buchtové psychologický a sociální význam. Pokud žena ztratí práci, nahlíží na to společnost jinak, než pokud ji ztratí muž. Muži jsou totiž stále vnímáni jako živitelé rodiny.

Ženy zvládají dopady nezaměstnanosti lépe, jelikož mají možnost se stáhnout v době ztráty práce do rodinné oblasti a najít tam určitou možnost seberealizace. Tento významný vliv pohlaví potvrdil i výzkum na Nymbursku. Ženy častěji odpovídaly, že jim na nezaměstnanosti nejvíce vadí nedostatek peněz. To mužům sice vadí také, ale razantní rozdíl byl v pocitu izolace. 56,25 % mužských respondentů odpovědělo, že se cítí být izolovanými, zato u žen to bylo jen 28,57 %.

Graf č. 7: Největší strach pramenící z dlouhodobé nezaměstnanosti

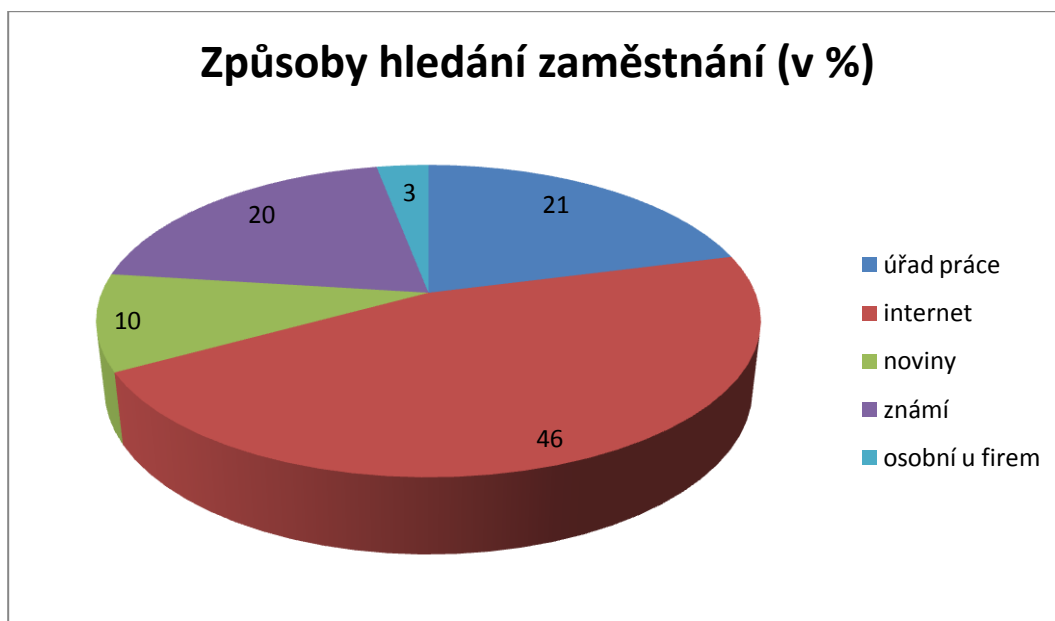
Zdroj: [Autor]

2.2.2 Interpretace dat ve vztahu ke zjišťování, jaké strategie dlouhodobě nezaměstnaní volí, aby si našli zaměstnání

Cíl šetření: Šetřením zjistit, jaké strategie dlouhodobě nezaměstnaní volí, aby si našli zaměstnání.

Hypotéza: JOB Klub se dlouhodobě nezaměstnaným v dnešní době jeví jako zbytečný, necítí v úřadu práce oporu a myslí si, že jim pracovní místo nenalezne. Proto volí jiné způsoby hledání zaměstnání.

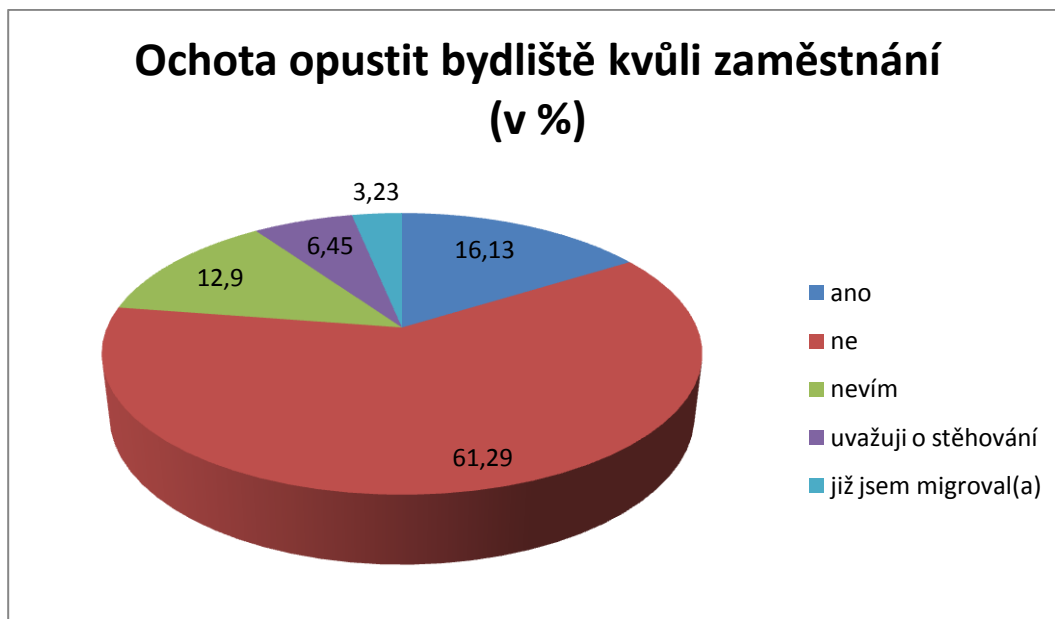
Strategie dlouhodobě nezaměstnaných řeší v dotazníku otázky č. 17 až 20. Výsledky šetření ukázaly, že většina nezaměstnaných se nespolehá jen na úřad práce, někteří dokonce vůbec – u položky č. 17, která se ptá, jakými způsoby hledají zaměstnání, 49 % neuvedlo úřad práce. Nejčastějšími způsoby potom byly internet a známí.

Graf č. 8: Způsoby hledání zaměstnání

Zdroj: [Autor]

Z grafu č. 9 vyplývá, že i když nová pracovní místa dnes nacházejí dlouhodobě nezaměstnaní jen těžce, a i když si jsou vědomi svých „handicapů“ na pracovním trhu, tak nejsou ochotni se za zaměstnáním přestěhovat. Konkrétně 61,29 % z nich není ochotných se přestěhovat a 12,9 % neví. Pokud respondenti již migrovali, často uváděli, že se zase zpět do původního bydliště vrátili. Tento způsob řešení nezaměstnanosti tedy do strategie nezaměstnaných lze přiřadit jen u menšího procenta nezaměstnaných. Proč tomu tak je?

Graf č. 9: Ochota opustit bydliště kvůli zaměstnání

Zdroj: [Autor]

Na důvody tohoto postoje se ptala otázka č. 19: *Jaké důvody Vám stojí (stály) v cestě?* Nejvíce byla důvodem oblíbenost stávajícího místa bydlení a vázanost na partnera či rodinu, v neposlední řadě potom strach z nového prostředí.

Otázka č. 20 se týkala JOB Klubů na úřadě práce, zda nezaměstnaným pomohly najít nové cesty v hledání práce. Zde byl výsledek jednoznačný, 93,33 % respondentů odpovědělo, že jim JOB Klub nepomohl. Zbývá část respondentů odpovídala, že jim JOB Klub pomohl k získání nových kontaktů a umožnil seznámení s lidmi ve stejné životní situaci.

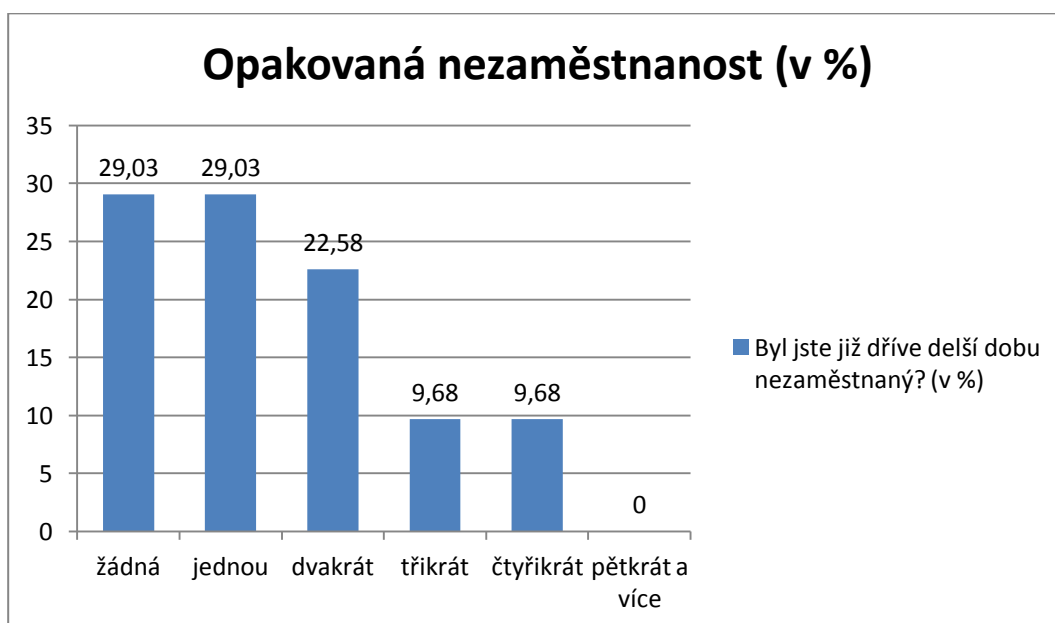
2.2.3 Interpretace dat ve vztahu ke zjišťování, že s potupující délkou nezaměstnanosti se tento stav pro nezaměstnané stává životním stylem

Cíl šetření: Šetřením zjistit, zda se stává s postupující délkou nezaměstnanosti tento stav pro nezaměstnané životním stylem.

Hypotéza: S postupující délkou nezaměstnanost se pro nezaměstnané tento stav stává životním stylem.

Tuto hypotézu potvrzuje z části položka č. 7 v dotazníku, ze které vyplynulo, že se u hodně respondentů objevil fakt, že ve svém týdenním harmonogramu neuvádějí, že tráví čas vyhledáváním zaměstnání. Bylo to konkrétně 60 % respondentů, což je vysoké číslo. Indikátorem by mohl být i fakt, že nezaměstnaní z velké části nejsou ochotni se za zaměstnáním odstěhovat.

Hypotézu rozvádí i studie P. Kuchaře [6], který tvrdí, že s narůstající délkou nezaměstnanosti klesá zájem nezaměstnaného najít si zaměstnání, a že ho ani aktivně nehledá. Dalším indikátorem jsou dle něj i úsporná opatření týkající se financí. K úsporám v rodinném rozpočtu sice dochází (viz graf č. 11), to je ale důsledkem i jiných faktorů. Nelze tedy jednoznačně říci, zda je pro jedince dlouhodobá nezaměstnanost životním stylem, spíše se ale ukazuje, že tomu tak není, viz graf č. 10.

Graf č. 10: Opakovaná nezaměstnanost

Zdroj: [Autor]

Z celkového souboru bylo již dříve dlouhodobě nezaměstnáno 70,97 % respondentů. Jedná se zejména o svobodné muže se středoškolským vzděláním

s maturitou. Vyplývá z toho, že opakovanost dlouhodobé nezaměstnanosti je velice častá. Pokud je tedy jedinec jednou nezaměstnaný, je zde velký předpoklad, že se situace bude opakovat. Mohlo by se z toho vyvodit, že období, kdy je jedinec zaměstnaný, poukazuje na fakt, že lidé se snaží z nezaměstnanosti vymanit.

Výzkum tedy potvrzuje, že dlouhodobá nezaměstnanost je spojena i s dalším záporným jevem. U jedinců se nezaměstnanost mnohdy opakuje a není to tedy jen ojedinělá věc v jejich pracovní kariéře, ale zcela nepotvrzuje, že se dlouhodobá nezaměstnanost stává životním stylem.

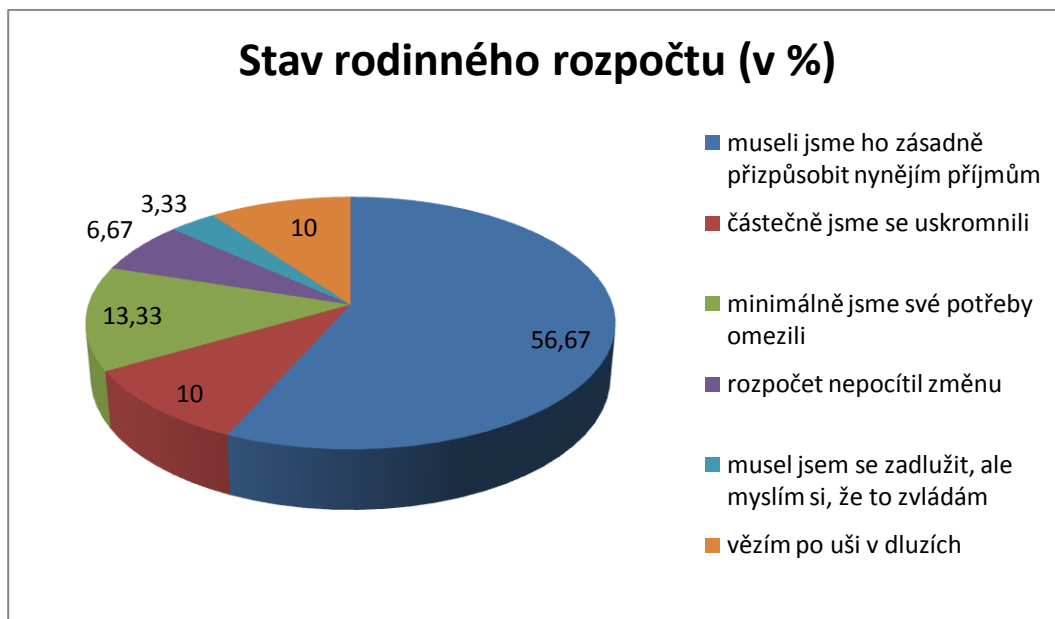
2.2.4 Interpretace dat ve vztahu ke zjišťování, jaké dopady má dlouhodobá nezaměstnanost na ekonomickou situaci nezaměstnaných a jejich domácnosti

Cíl šetření: Šetřením zjistit, jaké dopady má dlouhodobá nezaměstnanost na ekonomickou situaci nezaměstnaných a jejich domácnost.

Hypotéza: Dlouhodobá nezaměstnanost nutí nezaměstnané k razantním změnám v rozpočtu domácnosti, mnohdy si berou půjčky, vznikají častější rozepře a hádky.

Otázka č. 16 v dotazníku

- Pocítil Váš rodinný rozpočet po ztrátě Vašeho zaměstnání újmu – rozdíl?
 - a. museli jsme ho zásadně přizpůsobit nynějším příjmům
 - b. částečně jsme se uskromnili
 - c. minimálně jsme své potřeby omezili
 - d. rozpočet nepocítil změnu
 - e. musel jsem se zadlužit, ale myslím, že to zvládám
 - f. vezím po uši v dluzích

Graf č. 11: Stav rodinného rozpočtu

Zdroj: [Autor]

Podstatná většina všech respondentů musela svůj rozpočet zásadně nebo alespoň částečně přizpůsobit nynějším příjmům. Nezaměstnaní si často berou půjčky a jejich rozpočet se tak více dostává do záporných čísel. Pokud pak respondenti volili mezi variantou „musel jsem se zadlužit, ale myslím si, že to zvládám“ a „vězím po uši v dluzích“, více respondentů se přiklání k odpovědi druhé. Konkrétně 10 % z celkového souboru odpovědělo, že jsou velice zadlužení.

Z výzkumu tedy vyplývá, že dlouhodobě nezaměstnaní se musí razantně uskromnit a přizpůsobit svůj rozpočet menším příjmům. Pokud se neuskromní nebo se v jejich životě vyskytne nečekaná událost, mnohdy si berou půjčky a stávají se zadluženými. V rodinách také vznikají častější rozepře a hádky, jak ukázal graf č. 6.

2.3 Vyhodnocení hypotéz

Na začátku šetření bylo formulováno několik hypotéz, jejich vyhodnocení je následující:

Jako první byla formulována hypotéza o tom, že s postupující délkou nezaměstnanosti se stává člověk více apatický, cítí se méněcenný, ztrácí sociální síť a je izolovaný. Tato hypotéza byla potvrzena. Z celkového souboru odpovědělo 46,67 % respondentů, že mají pocity marnosti, 43,33 % trpí izolovaností. I přes uvedení různých variant, čím by pro nezaměstnané mohla jejich situace být pozitivní, 21,88 % respondentů samo doplnilo variantu, že žádné pozitivní jevy nevidí.

Druhá hypotéza byla také potvrzena. JOB Klub se dlouhodobě nezaměstnaným v dnešní době opravdu jeví jako zbytečný a necítí v úřadu práce oporu a myslí si, že jim pracovní místo nenalezne. Výzkum poukázal na fakt, že 93,33 % respondentům si myslí, že jim JOB Klub nepomohl, což je vysoké číslo. Tento jev se dá vysvětlit momentální situací na trhu práce v České republice. Pokud se nezaměstnanost pohybuje okolo 10 % a poptávka tím pádem převyšuje nabídku, není v možnostech úřadů práce zajistit všem účastníkům JOB Klubu nalezení zaměstnání po jeho ukončení. Lidé potom mají pocit, že JOB Klub byl pro ně zbytečný. Zbylým respondentům pomohl v tom, že si ujasnili struktury životopisů a poskytl jim kontakty na lidi ve stejné životní situaci.

Hypotézu, že v úřadu práce lidé nevidí oporu, dokazuje to, že nejčastěji lidé hledají zaměstnání pomocí internetu a známých, přesněji je to 75 % respondentů.

Další hypotézou bylo, že s postupující délkou nezaměstnanosti se pro nezaměstnané takový stav stává životním stylem. Šetření tuto hypotézu vyvrátilo. Většina respondentů uvedla, že současný stav vnímá spíše jako nepříznivý, díky nutným úsporám či častějším hádkám. Zaměstnání aktivně vyhledávají více způsoby, ne jen prostřednictvím úřadu práce. Uváděli i varianty osobního obcházení firem a ochotu rekvalifikace.

Jen hypotéza, že pokud je někdo delší dobu nezaměstnaný, bude ochoten obětovat více než ten, který je bez práce kratší dobu, se nepotvrdila. Z dotazníkového šetření vyplynulo, že 61,29 % by se za práci neodstěhovalo, 12,9 % neví a nikdy o tom neuvažovalo. Jako největší překážku uváděli nejvíce své blízké (rodinu a partnery) a oblibu stávajícího místa bydliště.

Poslední hypotéza se týkala dopadů dlouhodobé nezaměstnanosti na ekonomickou situaci a domácnosti. Předpokládala se finanční nedostatečnost a častější hádky. Tato hypotéza se ukázala jako pravdivá. Výzkum ukázal, že 56,67 % respondentů muselo zásadně přizpůsobit rozpočet nynějším příjmům, 10 % respondentů dokonce přiznalo, že vězí po uši v dluzech. V domácnostech také vznikají častěji hádky. Konkrétně 56,66 % odpovědělo, že roztržky v domácnostech jsou mnohem častější.

2.4 Návaznost výsledků

Jak bylo řečeno, komunitní práce podporuje vznik kulturního prostředí v dané lokalitě, aktivizuje lidi v jejich životním prostředí v lokalitě a snaží se o větší participaci občanů. Dotazníkové šetření odhalilo, že 25 % respondentů se zajímá o život obce jen částečně a 31,24 % respondentů se dokonce vůbec nezajímá. Povrchově se potom zajímá 28,13 % respondentů. Z výzkumu tedy vyplývá, že dlouhodobě nezaměstnaní v okrese Nymburk jsou z větší části pasivní k aktivitám a prostředí své lokality. Dokonce skoro většina respondentů ani nenavštěvuje akce, které obec a okres pořádají.

Překvapivé bylo, že i přes to, že ve většině případů respondenti uváděli, že na nezaměstnanosti jim ve velké míře vadí neefektivní výplň jejich času a nudí se, tak na otázku, zda postrádají v regionu nějaké volnočasové centrum či společenské akce, odpovědělo 80,65 %, že nepostrádají. Tento fakt se dá vysvětlit apatií, rezignací a sociální izolovaností, která plyne z dlouhodobé nezaměstnanosti.

Komunitní práce usiluje také o to, aby se mezi občany rozšířila svépomoc a solidarita na lokální úrovni. To ale bez již zmíněné participace a zapojení se do života lokality nelze. Tímto zapojením se ale hlavně předchází sociálnímu vyloučení a dalším psychickým důsledkům dlouhodobé nezaměstnanosti,

kteřé potvrdilo i šetřeni v okrese Nymburk. To prokázalo, že 92 % respondentů se cítí izolováno, trpí pocitem marnosti a osamělosti.

Komunitní práce je tedy dle mého správným krokem k řešení sociálního vyloučení u dlouhodobě nezaměstnaných. Nezaměstnaní by byly aktivní, nestranili by se společnosti, neizolovali se a trávili by svůj volný čas efektivním způsobem. Potřeba dostatečné tělesné a duševní aktivity, potřeba práce v rámci kulturně uznávaných činností – je u člověka silná a nelze jí odstranit. Šetřeni ale prokázalo pasivitu dlouhodobě nezaměstnaných, 83,87 % respondentů tráví svůj běžný den sledováním televize a surfováním na internetu. Hledáním práce nebo svými koníčky vyplňují svůj čas jen sporadicky, v průměru se těmito aktivitám věnují jen 3 hodiny týdně, což je velmi málo.

Odstranění těchto negativních jevů, které jsou spojené s dlouhodobou nezaměstnaností a jsou významným sociálním problémem, by pomohlo nejen dlouhodobě nezaměstnaným, ale také státu a vůbec celé společnosti s klimatu v ní.

ZÁVĚR

V České republice v posledních letech stoupá nezaměstnanost. Nezaměstnanost dnes už není jen přechodným problémem, stále více lidí trpí dlouhodobou nezaměstnaností, která se bohužel pojí i s různými negativními jevy. Jedním z nich je sociální vyloučení, které v našem státě sice není celospolečenským jevem, ale mohlo by být. Proto je důležité umět s tímto jevem pracovat a zabývat se jím.

Tato bakalářská práce byla zaměřena na komunitní práci se sociálně exkludovanou skupinou dlouhodobě nezaměstnaných v okrese Nymburk. Pro účely práce byla sebrána data mezi nezaměstnanými na Nymbursku, z jejichž zpracování byla potvrzena většina předem stanovených hypotéz. Kromě toho byly dále potvrzeny i výsledky předchozích studií o dlouhodobě nezaměstnaných od Boženy Buchtové, Ivo Řezníčka a Tomáše Sirovátky. Shodné výsledky se týkaly charakteristik cílové skupiny, kterými je rodinný stav a vzdělání cílové skupiny. Z výsledků vyplynulo, že nejčastěji se stávají dlouhodobě nezaměstnanými svobodní muži a vdané ženy, kteří jsou absolventy středních škol s maturitou a středních odborných škol. Dále byly srovnatelné i výsledky v psychologických důsledcích ztráty zaměstnání. Lidé, kteří jsou delší dobu bez zaměstnání, mají často deprese, jsou apatičtí a cítí se osamělý. Na takové stavy má vliv i pohlaví. Potvrdilo se, že ženy zvládají dopady nezaměstnanosti lépe, jelikož mají možnost se stáhnout v době ztráty práce do rodinné oblasti, kde najdou seberealizaci.

Výzkum, který se uskutečnil mezi dlouhodobě nezaměstnanými v okrese Nymburk, potvrdil, že k sociálnímu vyloučení u dlouhodobě nezaměstnaných dochází. Toto vyloučení se nejčastěji projevuje apatií, marností, osamělostí a značnou izolací dlouhodobě nezaměstnaných od majoritní společnosti. Jejich životní situace má dopady i na domácnost a rodinné vztahy. Vliv zde má finanční nedostatečnost a větší rozepře. I přes tyto výsledky průzkum nepotvrdil,

že by se s postupující délkou nezaměstnanosti stával tento stav pro nezaměstnané životním stylem.

Výzkum naopak potvrdil, že lidé, kteří jsou delší dobu bez zaměstnání, nepocítují v úřadech práce oporu a hledají jiné způsoby hledání si zaměstnání. Pomoc hlavně nevidí v JOB Klubech, které úřady práce pořádají.

Dotazníkové šetření poukázalo na fakt, že dlouhodobě nezaměstnaní netráví svůj volný čas efektivně, skoro vůbec se nezajímají o kulturní prostředí své lokality a neparticipují. Do všech těchto aktivit lidí zapojuje komunitní práce, která aktivizuje občany v jejich prostředí. Snaží se také o rozšíření svépomoci a solidarity. Odstraňuje tedy izolovanost lidí a napomáhá ke kvalitnímu vyplňování volného času. Komunitní práce je tedy vhodným řešením pro dlouhodobě nezaměstnané, u kterých se všechny tyto negativní jevy objevují. Dokazují to i studie ze západoevropských zemí, kde se komunitní práce využívá na řešení sociálních problémů, hlavně na dlouhodobou nezaměstnanost.

Tomuto faktu by bylo dobré se do budoucna věnovat a dále ho rozvíjet. Komunitní práce má velkou budoucnost a její cíle lze snadno propojit s problematikou dlouhodobé nezaměstnanosti, která je významným sociálním problémem, který má dopady nejen na člověka, ale i na celkové klima ve společnosti.

Společnost i jedinci v ní jsou různí, stejně tak různé jsou i dopady dlouhodobé ztráty zaměstnání. Je zde proto i široká škála variant a pohledů, ze kterých lze komunitní práci a dlouhodobě nezaměstnané zkoumat. Komunitní práce má velký potenciál, tak proč ho nevyužít právě u této cílové skupiny. Dlouhodobá nezaměstnanost je totiž problém, který se musí dostatečně a včas řešit.

SEZNAM ODKAZŮ

1. MUSIL, J. – MÜLLER J. *Vnitřní periferie České republiky, sociální soudržnost a sociální vyloučení*. 1. vyd. Praha: CESES, 2006. s. 7.
2. NIKOLAI, T. (ed.); SEDLÁČKOVÁ, Petra a kol. *Příběhy ze špatné čtvrti aneb jak pracovat s tématem segregace nejen ve školství*. 1. vyd. Praha: Člověk v tísni, 2007. s. 10.
3. MAREŠ, Petr - SIROVÁTKA, Tomáš. *Sociální vyloučení (exkluze) a sociální začleňování (inkluzie)*. In: Sociologický časopis, 2008, vol. 44, No. 2, 23s. ISSN 1802-8152
- 3a. MAREŠ, Petr - SIROVÁTKA, Tomáš. *Sociální vyloučení (exkluze) a sociální začleňování (inkluzie)*. In: Sociologický časopis, 2008, vol. 44, No. 2, s. 272.
- 3b. MAREŠ, Petr - SIROVÁTKA, Tomáš. *Sociální vyloučení (exkluze) a sociální začleňování (inkluzie)*. In: Sociologický časopis, 2008, vol. 44, No. 2, s. 279.
4. MARADA, Radim. *Sociální exkluze: v průsečíku myšlenkových tradic*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2000. s. 10.
5. MAREŠ, Petr. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. 3. vyd. Praha: SLON, 2002. 172 s. ISBN 80-86429-08-3
6. KUCHARŤ, Pavel. *Dlouhodobá nezaměstnanost jako životní styl*. In: SIROVÁTKA, Tomáš. - MAREŠ Petr. *Trh práce, nezaměstnanost, sociální politika*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2003. s. 139.

7. BROŽOVÁ, Dagmar. *Společenské souvislosti trhu práce*. 1. vyd. Praha: SLON, 2003. 140 s. ISBN 80-86429-16-4
8. *Článek 23 o právu na práci* [online]. 2005, 2012 [2012-21-02]. Dostupná z WWW: <<http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/vseobecna-deklarace-lidskych-prav.pdf>>.
9. *Zákon o zaměstnanosti* [online]. 2012 [2012-21-02]. Dostupný z WWW: <http://portal.mpsv.cz/sz/obecne/prav_predpisy/akt_zneni/zakon_c._435-2004_sb.pdf>.
10. VITÁKOVÁ, Petra a kol. *Souhrnná metodika podporovaného zaměstnávání*. 1. vyd. Praha: Rytmus, 2005. 127 s. ISBN 80-903598-09
11. KOTÍKOVÁ, Jaromíra. Rizikové skupiny uchazečů o zaměstnání z pohledu úřadu práce. In: SIROVÁTKA T. - MAREŠ P. *Trh práce, nezaměstnanost, sociální politika*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2003. 272 s. ISBN 80-210-3048-8
12. BUCHTOVÁ, Božena a kol. *Nezaměstnanost: psychologický, ekonomický a sociální problém*. 1. vyd. Praha: Grada, 2002. 240 s. ISBN 80-247-90006-8
13. ŠMEJCOVÁ, Jana. Diskuse: Zkušenosti s uplatněním APZ při řešení dlouhodobé nezaměstnanosti. In: SIROVÁTKA, T. - MAREŠ P. *Trh práce, nezaměstnanost, sociální politika*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2003. s. 269 – 272. ISBN 80-210-3048-8
14. NOVOTNÁ, Věra, SCHIMMERLINGOVÁ, Věra. *Sociální práce, její vývoj a metodické postupy*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 1992. s. 87.

15. HARTL, Pavel. *Komunita občanská a komunita terapeutická*. 1. vyd. Praha: SLON, 1997. 221 s. ISBN 80-85850-45-1
- 15a. HARTL, Pavel. *Komunita občanská a komunita terapeutická*. 1. vyd. Praha: SLON, 1997. s. 33.
- 15b. HARTL, Pavel. *Komunita občanská a komunita terapeutická*. 1. vyd. Praha: SLON, 1997. s. 28.
16. GOJOVÁ, Alice. *Teorie a modely komunitní práce*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, 2006. 115 s. ISBN 80-7368-154-4
17. GULOVÁ, Lenka. *Sociální práce*. 1. vyd. Praha: Grada, 2001. 208 s. ISBN 978-80-247-3379-1
18. GAVORA, Peter. *Výzkumné metody v pedagogice*. 1. vyd. Brno: Paido, 1996. 130 s. ISBN 80-85931-15-X
19. SIROVÁTKA, Tomáš, ŘEZNÍČEK, Ivo. *Dlouhodobá nezaměstnanost a záchranná sociální síť*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1995. 117 s. ISBN 80-210-1246-3
20. *Klub Kulturního vzdělávání* [online]. 2012, 2012 [2012-05-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.klublysa.estranky.cz>>.
21. *Občanská poradna Nymburk, o. s.* [online]. 2003, 2012 [2012-21-02]. Dostupné z WWW: <<http://opnymburk.cz/aktuality/index.php>>.
22. *ESFCR: Evropský sociální fond v ČR* [online]. 2008, 2012 [2011-27-12]. Dostupné z WWW: <<http://esfcr.cz>>.
23. *ACZ: Vzdělávací centrum* [online]. 2007, 2012 [2012-14-01]. Dostupné z WWW: <<http://aczprace.cz>>.

SEZNAM POUŽITÝM ZDROJŮ

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BROŽOVÁ, Dagmar. *Společenské souvislosti trhu práce*. 1. vyd. Praha: SLON, 2003. 140 s. ISBN 80-86429-16-4

BUCHTOVÁ, Božena a kol. *Nezaměstnanost: psychologický, ekonomický a sociální problém*. 1. vyd. Praha: Grada, 2002. 240 s. ISBN 80-247-90006-8

GAVORA, Peter. *Výzkumné metody v pedagogice*. 1. vyd. Brno: Paido, 1996. 130 s. ISBN 80-85931-15-X

GOJOVÁ, Alice. *Teorie a modely komunitní práce*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, 2006. 115 s. ISBN 80-7368-154-4

GULOVÁ, Lenka. *Sociální práce*. 1. vyd. Praha: Grada, 2001. 208 s. ISBN 978-80-247-3379-1

HARTL, Pavel. *Komunita občanská a komunita terapeutická*. 1. vyd. Praha: SLON, 1997. 221 s. ISBN 80-85850-45-1

KOTÍKOVÁ, Jaromíra. Rizikové skupiny uchazečů o zaměstnání z pohledu úřadu práce. In: SIROVÁTKA T. - MAREŠ P. *Trh práce, nezaměstnanost, sociální politika*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2003. 272 s. ISBN 80-210-3048-8

KUCHAŘ, Pavel. Dlouhodobá nezaměstnanost jako životní styl. In: SIROVÁTKA, Tomáš. - MAREŠ Petr. *Trh práce, nezaměstnanost, sociální politika*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2003. 272 s. ISBN 80-210-3048-8

MARADA, Radim. *Sociální exkluze: v průsečíku myšlenkových tradic*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2000. 10 s. Sociální exkluze a nové třídy. ISBN 80-210-2426-7

MAREŠ, Petr. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. 3. vyd. Praha: SLON, 2002. 172 s. ISBN 80-86429-08-3

MAREŠ, Petr - SIROVÁTKA, Tomáš. *Sociální vyloučení (exkluze) a sociální začleňování (inkluzie)*. In: Sociologický časopis, 2008, vol. 44, No. 2, 23s. ISSN 1802-8152

MUSIL, J. – MÜLLER J. *Vnitřní periferie České republiky, sociální soudržnost a sociální vyloučení*. 1. vyd. Praha: CESES, 2006. 52 s. ISSN 1801-1640

NIKOLAI, T. (ed.); SEDLÁČKOVÁ, Petra a kol. *Příběhy ze špatné čtvrti aneb jak pracovat s tématem segregace nejen ve školství*. 1. vyd. Praha: Člověk v tísni, 2007. 117 s. ISBN 978-80-86961-45-3

NOVOTNÁ, Věra, SCHIMMERLINGOVÁ, Věra. *Sociální práce, její vývoj a metodické postupy*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 1992. 128 s. ISBN 80-7066-483-5

SIROVÁTKA, Tomáš, ŘEZNÍČEK, Ivo. *Dlouhodobá nezaměstnanost a záchranná sociální síť*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1995. 117 s. ISBN 80-210-1246-3

SIROVÁTKA, Tomáš. - MAREŠ Petr. *Trh práce, nezaměstnanost, sociální politika*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2003. 272 s. ISBN 80-210-3048-8

ŠMEJCOVÁ, Jana. Diskuse: Zkušenosti s uplatněním APZ při řešení dlouhodobé nezaměstnanosti. In: SIROVÁTKA, T. - MAREŠ P. *Trh práce, nezaměstnanost, sociální politika*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2003. s. 269 – 272. ISBN 80-210-3048-8

VITÁKOVÁ, Petra a kol. *Souhrnná metodika podporovaného zaměstnávání*. 1. vyd. Praha: Rytmus, 2005. 127 s. ISBN 80-903598-0-9

INTERNETOVÉ ZDROJE

ACZ: Vzdělávací centrum [online]. 2007, 2012 [2012-14-01]. Dostupné z WWW: <<http://aczprace.cz>>.

Článek 23 o právu na práci [online]. 2005, 2012 [2012-21-02]. Dostupná z WWW: <<http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/vseobecna-deklarace-lidskych-prav.pdf>>.

ESFCR: Evropský sociální fond v ČR [online]. 2008, 2012 [2011-27-12]. Dostupné z WWW: <<http://esfcr.cz>>.

Klub Kulturního vzdělávání [online]. 2012, 2012 [2012-05-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.klublysa.estranky.cz>>.

Občanská poradna Nymburk, o. s. [online]. 2003, 2012 [2012-21-02]. Dostupné z WWW: <<http://opnymburk.cz/aktuality/index.php>>.

Zákon o zaměstnanosti [online]. 2012 [2012-21-02]. Dostupný z WWW: <http://portal.mpsv.cz/sz/obecne/prav_predpisy/akt_zneni/zakon_c._435-2004_sb.pdf>.

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1: Četnost setkávání se s přáteli	34
Graf č. 2: Místo setkání.....	35
Graf č. 3: Zájem o život obce	36
Graf č. 4: Účast na akcích obce	36
Graf č. 5: Nedostatek volnočasových center či společenských aktivit	37
Graf č. 6: Partnerské a rodinné soužití.....	37
Graf č. 7: Největší strach pramenící z dlouhodobé nezaměstnanosti	39
Graf č. 8: Způsoby hledání zaměstnání	40
Graf č. 9: Ochota opustit bydliště kvůli zaměstnání.....	41
Graf č. 10: Opakovaná nezaměstnanost.....	42
Graf č. 11: Stav rodinného rozpočtu.....	44

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Respondenti dle pohlaví a vzdělání.....	31
Tabulka č. 2: Rozdělení respondentů dle délky nezaměstnanosti	31

PŘÍLOHY

Seznam příloh:

- 1) P I – Dotazník: Komunitní práce se sociálně exkludovanou skupinou dlouhodobě nezaměstnaných
- 2) P II – Tabulka č. 1: Počet zaměstnanců u nejvýznamnějších zaměstnavatelů v okrese Nymburk
- 3) P III – Tabulka č. 2: Výsledky Sčítání lidu, domů a bytů 2011 – okres Nymburk
- 4) P IV – Tabulka č. 3: Struktura nezaměstnanosti v roce 2010 v okrese Nymburk
- 5) P V - Graf č. 1: Míra nezaměstnanosti v okresech Středočeského kraje
- 6) P VI – Graf č. 2: Délka evidence uchazečů o zaměstnání v okrese Nymburk
- 7) P VII – Mapa č. 1: Okresy Středočeského kraje
- 8) P VIII – Mapa č. 2: Míra nezaměstnanosti rozčleněná na mikroregiony okrese Nymburk
- 9) P IX – Schéma č. 1: Schéma procesu podporovaného zaměstnávání (dále jen PZ)

PŘÍLOHA P I: Dotazník

Dotazník pro výzkum k bakalářské práci na téma:

Komunitní práce se sociálně exkludovanou skupinou dlouhodobě nezaměstnaných

Dobrý den,

Jmenuji se Aneta Heverlová a jsem studentkou Univerzity Pardubice.

V současné době provádím výzkum ke své bakalářské práci, který se týká komunitních prací s dlouhodobě nezaměstnanými.

Tímto bych chtěla i Vás požádat o vyplnění následujícího dotazníku.

Dotazník je anonymní a výsledky výzkumu budou sloužit pouze k akademickým účelům.

Předem děkuji za Vaši ochotu.

Aneta Heverlová

Studentka Univerzity Pardubice – FF

DOTAZNÍK

1. Pohlaví

a. muž

b. žena

2. Rodinný stav

a. svobodný

b. ženatý/vdaná

c. rozvedený

d. vdovec/vdova

e. nesezdané soužití

3. Jaké máte vzdělání?

a. základní

b. střední odborné vzdělání s výučním listem

- c. střední odborné s maturitou
- d. střední škola s maturitou
- e. vyšší odborné vzdělání nebo bakalářské vzdělání
- g. vysokoškolské vzdělání

4. Jak dlouho jste nezaměstnaný?

_____ měsíců

5. Byl jste již dříve delší dobu nezaměstnaný?

- a. ne
- b. jednou
- c. dvakrát
- d. třikrát
- e. čtyřikrát
- f. pětkrát a více

6. Jaké povolání jste vykonával předtím?

7. Jak trávíte svůj čas v běžném týdnu? Jak často?

Možno více odpovědí. Pokuste se vyjádřit i v hodinách (hlavně u možnosti „denně“)

Denně	2 -3x týdně	1x týdně	1x měsíčně	Méně často, vůbec
1	2	3	4	5

	četnost hodiny
1. Sledování TV nebo seriálů či filmů na DVD nebo PC	_____
2. Surfování na internetu	_____
3. Práce na PC	_____
4. Hraní PC nebo TV her, playstation apod.	_____
5. Čtení denního tisku, časopisů, magazínů	_____
6. Čtení knih	_____
7. Sport a volnočasové aktivity	_____
8. Kulturní vyžití – kino, divadlo, apod.	_____

9. Rekvalifikace _____
10. Hledání zaměstnání _____
11. Rodina (čas s dětmi, vnoučaty) _____
12. Zahrádkaření, domácí práce, péče o dům _____
13. Jiné činnosti (prosím uveďte) _____

8. Jak často se vidáte se svými přáteli?

- a. občas
- b. jednou týdně
- c. jen o víkendu
- d. vícekrát za týden

9. Kde nejčastěji se s nimi setkáváte?

- a. kroužky
- b. při sporu
- c. hospoda
- d. doma
- e. jinde: _____

10. Zajímáte se o život Vaší obce?

- a. zajímám se
- b. částečně se zajímám
- c. spíše se nezajímám
- d. vůbec se nezajímám

11. Kde se dozvídáte informace o kulturních a společenských akcích ve vašem regionu?

- a. z regionálních tiskovin
- b. od kamarádů, známých, rodiny
- c. z plakátů
- d. internet
- e. rozhlas

12. Zúčastňujete se některých z nich a jak často? Kolik hodin měsíčně?

	hodiny
a. ano	_____
b. občas	_____
c. jen pokud mě něco zaujme	_____
d. nikdy	

Pokud ano, jaké akce navštěvujete? _____

13. Postrádáte ve vašem regionu nějaké volnočasové centra či společenské akce?

- a. ne
- b. ano, postrádám: _____

14. Je Váš partner(ka) zaměstnaný(á)?

- a. zaměstnaný
- b. nezaměstnaný krátce (do 6 měsíců)
- c. nezaměstnaný (nad 6 měsíců)
- d. nemám partnera

15. Zaznamenal(a) jste více roztržek, sporů, nepochopení se v partnerském soužití nebo v rodině od té doby, co jste nezaměstnan(a)?

- a. mnohem častější hádky
- b. častější hádky
- c. žádný rozdíl
- d. zlepšení vztahu

16. Pocítil Váš rodinný rozpočet po ztrátě Vašeho zaměstnání újmu – rozdíl?

- a. museli jsme ho zásadně přizpůsobit nynějším příjmům
- b. částečně jsme se uskromnili
- c. minimálně jsme své potřeby omezili
- d. rozpočet nepocítil změnu
- e. musel jsem se zadlužit, ale myslím, že to zvládám
- f. vězím po uši v dluzích

17. Jakými způsoby vyhledáváte nové zaměstnání?

- a. úřad práce
- b. internet
- c. noviny
- d. známí
- e. jiným způsobem: _____

18. Dokážete si představit, že byste opustil(a) své bydliště kvůli zaměstnání?

- a. ano
- b. ne
- c. nevím
- d. uvažuji o stěhování
- e. již jsem migroval(a) za prací

19. Jaké důvody Vám stojí (stály) v cestě?

- a. rodina, partner
- b. strach z nového prostředí
- c. obliba stávajícího místa bydliště
- d. společenské vazby, styky
- e. cestovní a finanční náročnost
- f. vhodná příležitost

20. Pomohl Vám JOB Klub na Úřadě práce v Nymburku najít nové cesty v hledání práce? Pokud ano, jaké?

- a. ne
- b. ano, _____

21. Co Vám nejvíce vadí, když jste nezaměstnaný?

22. Z čeho máte největší strach v případě dlouhodobé nezaměstnanosti?

Možno více odpovědí

- a. nedostatek peněz
- b. ztratím kontakty
- c. osamělost

- d. ztráta přátel
- e. pocit marnosti
- f. izolace
- g. snižující se šance na přijetí

23. Nebo naopak pozitivní jevy?

Možno více odpovědí

- a. být doma mě plně uspokojuje
- b. mám více času na své koníčky, rodinu, kamarády
- c. více se prospím
- c. jiné: _____

PŘÍLOHA P II: Počet zaměstnanců u nejvýznamnějších zaměstnavatelů
v okrese Nymburk

PODNIK	POČET ZAMĚSTNANCŮ (k roku 2010)
Fresenius HemoCare CZ s.r.o.	386
JEDNOTA, spotřební družstvo	478
Lázně Poděbrady a.s.	326
LINDE + WIEMANN CZ, s.r.o.	429
Parker-Hannifin s.r.o.	450
Poděbradka, a.s.	292
Magna Exteriors & Interiors s.r.o.	492

Zdroj: Analýza vývoje na trhu práce za rok 2010

PŘÍLOHA P III: Výsledky Sčítání lidu, domů a bytů 2011 – okres Nymburk

Okres	Obyv. celkem	Dle pohlaví		Podle věku 15 - 64 let	Cizinci	Ekonom. aktivní
		muži	ženy			
Nymburk	93 870	45 962	47 908	64 570	3 371	46 597
Středočeský kraj	1 274 633	630 254	644 379	885 472	55 928	637 663

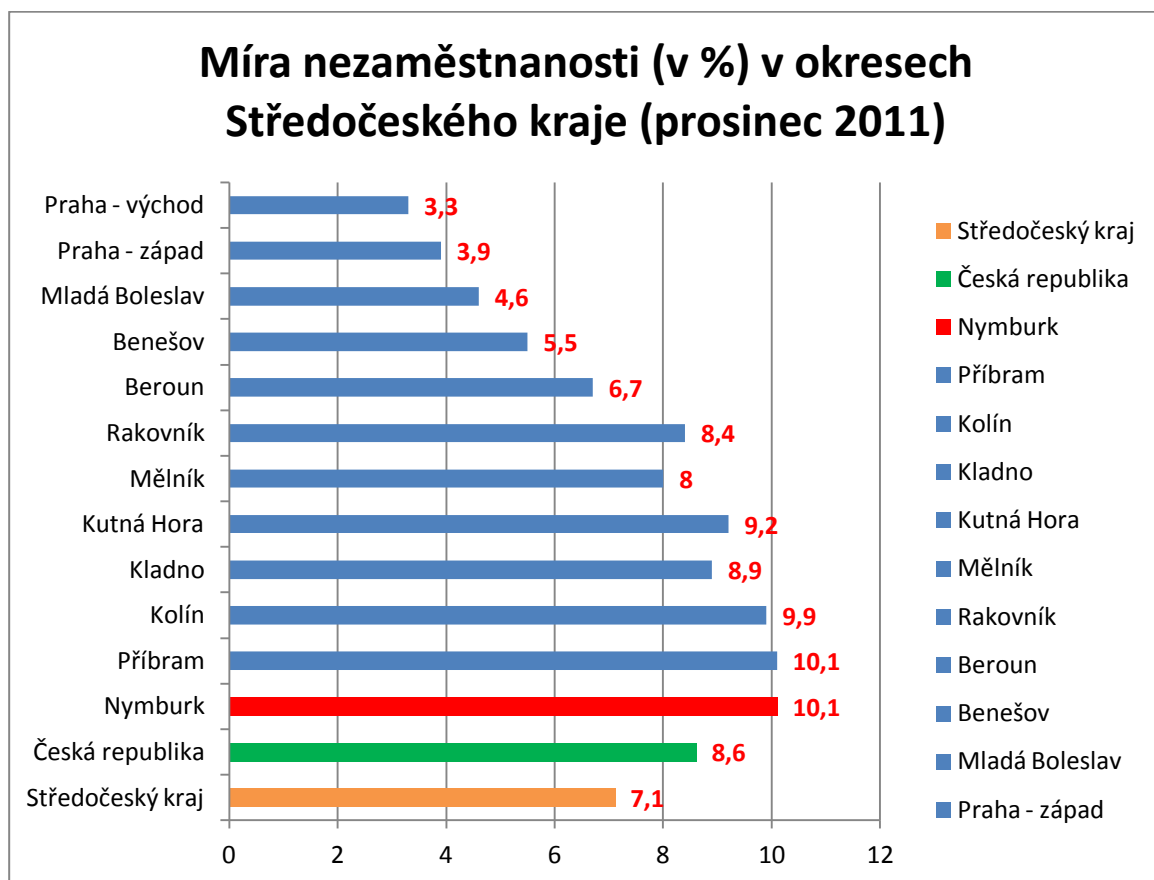
Zdroj: data pro zpracování grafu byla čerpána z <http://scitani.cz/>

PŘÍLOHA P IV: Struktura nezaměstnanosti v roce 2010 v okrese Nymburk

Zdroj: dokumenty Úřadu práce Nymburk

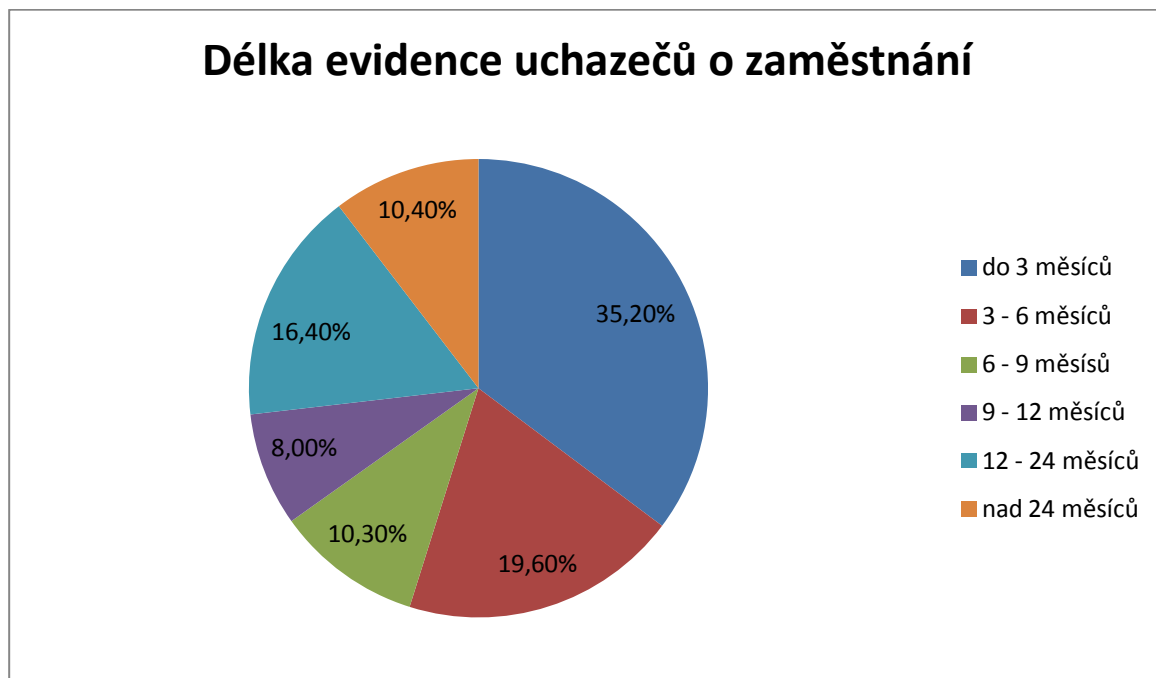
stav na konci čtvrtletí	celkový počet evidovan. uchazečů	věková struktura nezaměstnaných					délka nezaměstnanosti				
		do 19 let	20 - 34 let	35 - 49 let	nad 50 let	do 3 měsíců	3 - 6 měsíců	6 - 9 měsíců	9 - 12 měsíců	nad 12 měsíců	
I.	4890	238	1905	1531	1216	1397	1082	697	427	1287	
II.	4375	208	1686	1395	1086	1109	875	583	429	1379	
III.	4477	308	1672	1438	1059	1232	725	593	432	1495	
IV.	5238	273	1944	1689	1332	1779	900	486	427	1646	
struktura nezaměstnaných podle vzdělání											
stav na konci čtvrtletí	uchazeči celkem	bez vzděl.	ZŠ	vyučení	SŠ bez maturity	vyučení s maturitou	ÚSV	ÚSO	VOŠ	bakal. + VŠ	
I.	4890	7	1187	2159	128	243	143	814	36	173	
II.	4375	8	1085	1828	117	216	140	747	37	197	
III.	4477	11	1091	1801	122	242	136	815	40	219	
IV.	5238	12	1240	2266	135	259	148	893	51	234	
struktura volných pracovních míst podle vzdělání											
stav na konci čtvrtletí	VPM celkem	bez vzděl.	ZŠ	vyučení	SŠ bez maturity	vyučení s maturitou	ÚSV	ÚSO	VOŠ	bakal. + VŠ	
I.	173	20	30	49	0	4	5	60	0	5	
II.	251	18	41	98	0	1	4	78	5	6	
III.	243	30	61	89	1	2	4	52	1	3	
IV.	172	19	38	58	1	1	5	39	0	11	

PŘÍLOHA P V: Míra nezaměstnanosti v okresech Středočeského kraje

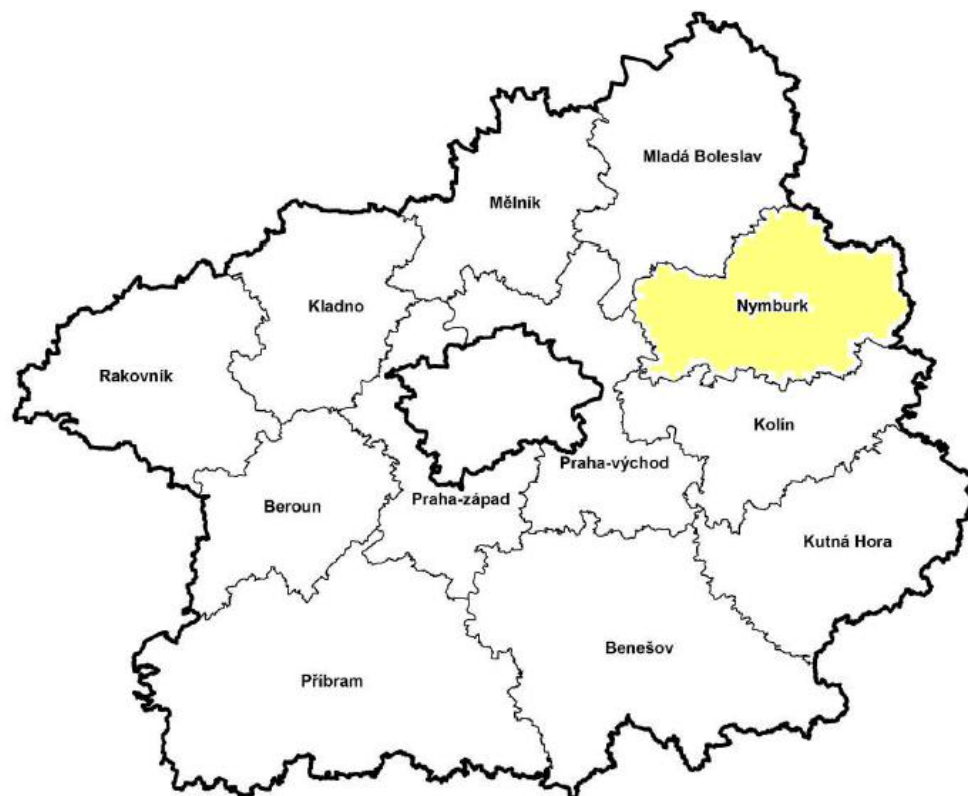
Zdroj: data pro zpracování grafu byla čerpána z www.czso.cz

PŘÍLOHA P VI: Délka evidence uchazečů o zaměstnání v okrese Nymburk

Zdroj: data pro zpracování grafu byla čerpána z www.czso.cz

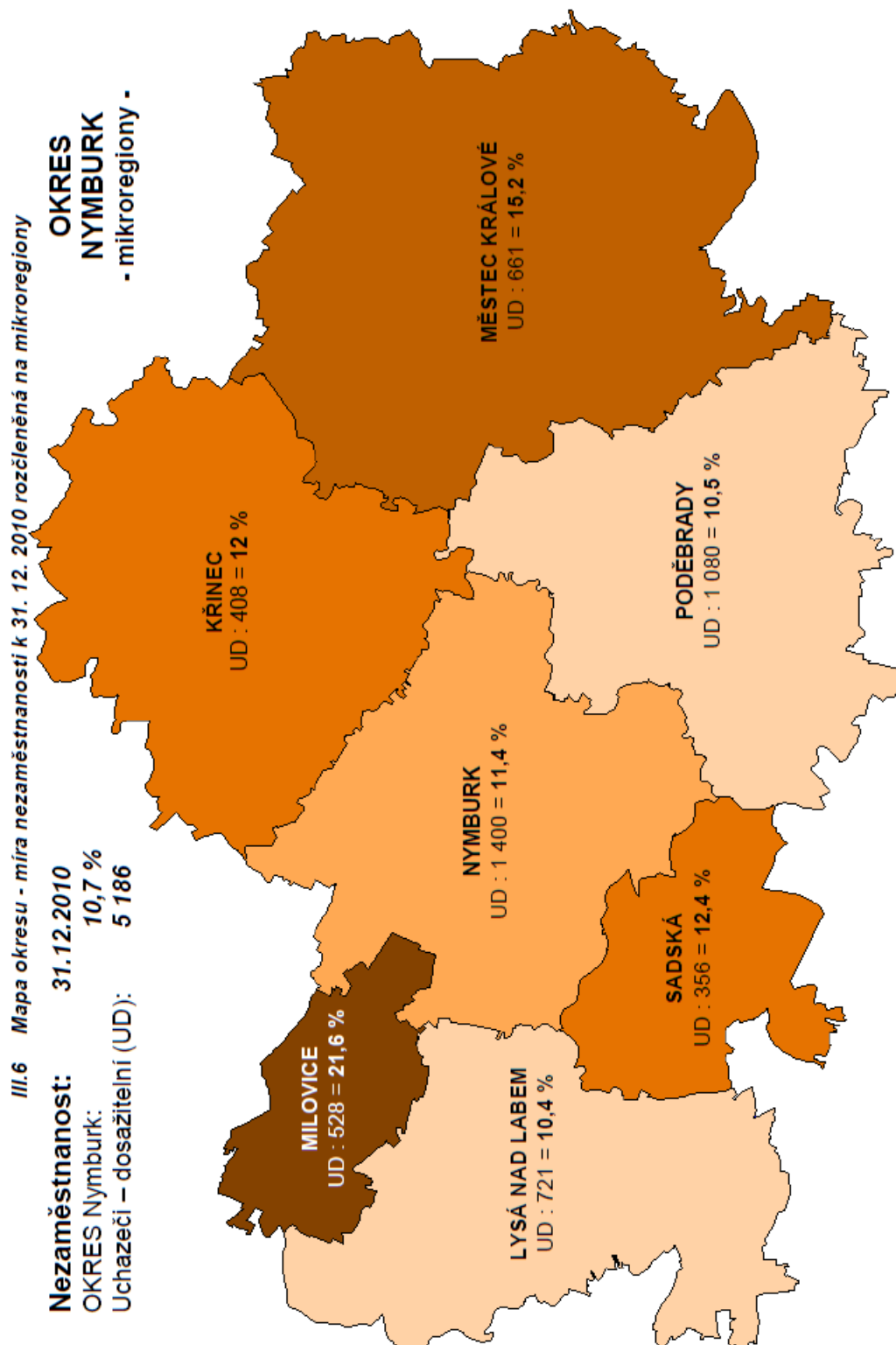
PŘÍLOHA P VII: Okresy Středočeského kraje

Zdroj:

[http://www.stredocesky.czso.cz/xs/redakce.nsf/i/uzemni_cleneni_kraje_na_okresy_k_1_1_2009]

PŘÍLOHA P VIII: Míra nezaměstnanosti rozčleněná na mikroregiony okresu Nymburk

Zdroj: Dokumenty Úřadu práce v Nymburku

PŘÍLOHA P IX: Schéma procesu podporovaného zaměstnávání (dále jen PZ)

Prvky schématu představují činnosti prováděné pracovníky podporovaného zaměstnávání.

